Муқәддәс Китап

Инжил 11-қисим

«Филиппиликларға»

© Муқәддәс Китап 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Уйғурчә Муқәддәс тәрҗимиси»

Инжил 11-қисим

«Филиппилиқларға»

(Расул Павлус Филиппи шәһиридики жамаәткә язған салам мәктуп)

Кириш сөз

Расул Павлусниң бу хети Римдики зинданда язған бәш парчә хетиниң биридур. Униң шу йәрдә йетишиниң сәвәви у йәткүзгән хуш хәвәр үстидин Йәһудийлар тәрипидин көтирилгән шикайәтләр түпәйлидин еди; у техи сот қилинмиған, чүнки Римдики әмәлдарлардин һеч ким бу шикайәтләрни еникрақ чүшинәлмәйтти. Бу толиму адаләтсиз, әлвәттә; әрзләр еник болмиса, ким бирисини сәвәпсиз зинданға ташлиялисун? («Рос.» 23:25-27ни, болупму 27ни көрүң).

Филиппи шәһиридики жамаәт Павлусниң түрмидә ятқанлиғини аңлап, өзлири толиму һажәтмән болсиму, униңға иқтисадий ярдәм әвәткән. Бу қисқа хәтниң аддий бир мәхсити болса, уларға рәхмәт ейтиштин ибарәт еди. Филиппидики жамаәт Павлусниң шу йәрдә хуш хәвәрни жакалиши билән барлиққа кәлтүрүлгән. Шу шәһәрдә жин чаплашқан, палчилиқ қилидиған дедәк қиз бар еди. У ғожайинлири үчүн палчилиқ йолида көп пул тепип бериватқан еди. Расуллардин Павлус вә Силас униңға йолуғуп униң үчүн дуа қилип жинни қоғливәтти. Қиз азат болди! Лекин ғожайинлири «алтун қозуқ»тин мәһрум болуп пәйлини бузуп шәһәр әмәлдарлирини Павлус вә Силасқа қарши қутратти. Улар қолға елинип, дәрриләнди андин зинданға ташлинип кишәнләнди. Худа мөжизини яритип зор бир йәр тәврәш билән уларни зиндандин қутқузди («Рос.» 16:16-40). Шүбһисизки, бу мөжизә түпәйлидин нурғун кишиләр, жүмлидин гундипай вә униң аилисидикиләр Худаниң йолиға кирди.

Һазир Павлусниң Филиппидин айрилғиниға он жилдин артуқ болған еди. Хәттин көрүнүп туридуки, Филиппидики жамаәт садиқлиқ билән Рәбгә әгишип хуш хәвәрни пүтүн әтрапидикиләргә йәткүзүшүп кәлгән (2:15-16). Улар расул Павлус өзлирини сөйгәндәк униму интайин сөйгән болуп, вә гәрчә өзлири намрат болған болсиму, хуш хәвәрниң ишлирида униңға қайта-қайта иқтисадий ярдәм әвәтип кәлгән еди (4:15-16, «Рим.» 15:26, «2Кор.» 8:1-5, 11:9). Әнди һазир Филиппидикиләр сөйүмлүк расулини Римдики зинданда ятқан дәп аңлап (зиндандики тамақниң аз-көплүги вә сүпити бүгүнки дәвирдиму һеч өзгәрмиди болғай) униңға йәнә ярдәм әвәтиш қарариға кәлди. Бирақ сәпәр узун вә хәтәрлик — қуруқлуқтин маңса 1000 километрдин артуқ, деңиз билән маңса интайин хәтәрлик еди. Улар Епафродит исимлиқ садиқ бир қериндишини әлчи қилип таллап униңға пул-байлиқларни тапшурди. Йолниң намәлум қисмидин өткәндә у кесәл болуп қалди. У өзиниң саламәтлиги билән һеч кари болмай, қиммәтлик соғиниң нишанға йәтмәй қелишидин әнсирәп алға меңивәрди. Рим шәһиригә йәткәндә униң жени аран қалған еди, амма у хошаллиқ билән соғатни расулға тапшуруп бәрди. Расулниң инкасини, Епафродитниң ғемини қандақ йегәнлиги, униң сақайтилиши үчүн

қанчилик тилавәт қилғанлиғини тәсәввур қилиш тәс әмәс. Ахири Епафродит әслигә келип Павлусни қайтидин шатлиққа чөмдүрүп, униң жүкини йеникләтти. Шүбһисизки, Епафродит Павлусқа яхши һәмраһ еди, Павлус уни йенида узун турғузмақчи болған еди; амма Епафродитниң кесәллик әһвали тоғрисидики хәвәр Филиппи шәһиригә йәткән болуп, җамаәтниң униңдин әнсирәп кәтмәслиги үчүн, Павлус уни тезрәк йолға селиш қарариға кәлди. Йолға салғанда униңға қолимизда һазир турған, җамаәткә язған бу хәтни бәрди.

Мошундақ бир хәт аддий бир «рәхмәт ейтиш»тин көп артуқ, әлвәттә. Павлусниң соғитидин болған шатлиғи ачлиқтин туюқсиз қутқузулған кишиниң яки пул тутқузулған намрат кишиниң шатлиғи әмәс. У уларниң өзигә бағлиған чоңқур муһәббитидин болған шатлиқ еди, уларниң өзлири қаттиқ намрат әһвалда буни бәргәнлигидин техиму шундақ; бу соғиниң уларниң етиқатниң йолида давамлиқ алға басқанлиғиға испат бәргәнлигидин шатлиғиму бар; Әйса Мәсиһ дунияға қайтип кәлгәндә Худа уларниң бу көйүмчанлиғини өзлиригә қайтуридиғанлиғидинму Павлусниң йәнә шатлиғи бар. Чүнки Худаниң һәр қандақ адимидәк, расулниң җиддий көңүл қойғини болса өзиниң әһвал-һаҗити әмәс, бәлки өзи етиқатта беқиватқан амрақ «Худаниң қойлири»ниң әһвалидур.

Шуңа 1:7дә Павлусниң «**әнди шат-хорамлиғимни камил (қилиңлар)...**» дегән сөзини, шундақла униң уларни роһ-қәлбилирини Худаниң муһәббитигә техиму ечишқа җекилишлирини оқуш һәйран қаларлиқ иш әмәс. Униң уларниң муһәббити вә соғитидин зор шатлиғи бар вә шуниңға тәшәккүр ейтти; улар техиму илгириләшни давам қилған болса «**шатлиғи камил**» болатти.

Әмәлийәттә болса униң рәхмәтлири хәтниң ахиридирақ көрүлиду (4:10). Хәтниң қалғини болса уларға хошаллиқ ичидә бәргән тәсәлли, риғбәт һәм җекиләшләрдур.

Хәт Павлусниң тәлим-тәрбийә ейтиш вә ишни түзүтүш мәхсити билән язған башқа хәтлиригә охшимайду. Шундақ болғини билән униңда көп қиммәтлик тәлим-тәрбийә бардур! «Қошумчә сөз»имиздә бу тәлим-тәрбийилиридин бәзи гөһәрлири үстидә тохтилимиз. Хәт йәнә Мәсиһниң инсан болуши тоғрилиқ пүткүл муқәддәс китап ичидики әң улуқ вәһийләрдин бирини өз ичигә алиду (2:5-11). Биз униң үстидиму «қошумчә сөз»имиздә тохтилимиз (2:7).

Павлусниң 1:21-26дә язған баянлириға қариғанда, у кесәл болған яки болмиған болсиму, һеч болмиғанда униң саламәтлиги интайин зәиплишип кәткән, «һаят-маматниң чегариси»дики мәлум бир йәрдә турған охшайду. У «**дуниядин кетип Мәсиһ билән биллә болуш**» вә Худаниң хәлқигә йәнә бир аз вақит ярдәмдә болуш үчүн «тәндә қелиш» дегән икки имканийәт тоғрилиқ ойлиниду; униң «**Мәсиһ билән биллә болуш**»қа күчлүк интизари бар, вә Худа алдимға бу иккисидин таллаш йолини қойди дегән мәна ипадилиниду (1:22). Биз Худаға рәхмәт ейтимизки, у «тәндә қелиш»ни таллиди, шундақла йәнә бир нәччә жил хуш хәвәрниң хизмнитини қилди; вә шу чағда, түрмидә болғачқа мәзкур қиммәтлик хәтни йезишқа вақти вә түрткисиниң барлиғи үчүнму көп рәхмәт ейтимиз.

«Филиппиликларға»

Изаһат: Хәттики «бап»лар вә «айәт»ләрниң тәртип номури билән әйни хәтниң бир қисми әмәс; улар оқурмәнләрниң халиған мәлум сөзни асан тепивелиши үчүн кейинки көчүргүчиләр тәрипидин қошулған еди.

Мәзмунлар: —

1:1-11	Салам, рәхмәтләр вә дуа
1:12-30	Расулниң өз әһвали вә тәңликтә қалғанлиғи
2:1-11	Кәмтәрлик, «ортақчилиқ», Мәсиһниң дунияға келип инсан болуши
2:12-30	«Қурбанлиқ» һаят — пида болуш
3:1-12	Һәқиқий сүннәт; нишанни қоғлаш
4:1-9	Ахирқи җекиләшләр
4:10-23	Рәхмәтләр, мәдһийиләр

Филиппиликларға

Расул Павлус Филиппи шәһиридики җамаәткә язған мәктуп

1 [1] Әйса Мәсиһниң қуллири болған Павлус вә Тимотийдин, Филиппида туруватқан,
Мәсиһ Әйсада болған барлиқ муқәддәс бәндиләргә, йетәкчиләр вә хизмәтчиләргә
салам! [2] Силәргә ХудаАтимиз вә Рәб Әйса Мәсиһтин меһри-шәпқәт вә хатирҗәмлик ата
қилинғай!

[3] Һәрқетим силәрни әслигинимдә мән Худайимға тәшәккүр ейтимән, [4-5] һәрқетим
дуа қилғинимда, силәрниң биринчи күнидин тартип бүгүнгә қәдәр хуш хәвәр хиз-
митигә болған һәмкарлиғиңлар түпәйлидин тохтимай шат-хорамлиқ билән силәргә
дуа-тилавәт қиливатимән; [6] чүнки мениң дәл шуниңға ишәшим камилки, силәрдә
яхши ишни Башлиғучи бу ишни таки Әйса Мәсиһниң күнигичә камаләткә йәткүзүп
тамамлайду; [7] мениң һәммиңлар тоғрилиқ шундақ ойлишим тоғридур; чүнки мән
қәлбиңлардидурмән; мән зинданда зәнҗирләнгинимдиму вә хуш хәвәрни ақлиғи-
нимдиму, дәлиллигинимдиму Худа маңа йәткүзгән меһри-шәпқәттин силәрму ортақ
бәһримән болисиләр. [8] Мениң Мәсиһ Әйсаниң ич-бағрида болуп силәрни шунчилик
тәлпүнүп сеғинғанлиғимға Худа Өзи гувачидур.

[9] Мениң дуа-тилавитим болса, силәрниң муһәббитиңларниң һәртәрәплимә билим вә
әтраплиқ саватбилән йорутулуп техиму ешип ташқайки, [10] силәр немә ишларниң әвзәл
екәнлигини пәриқ етәләйдиған болуп, Мәсиһниң күнидә пак-диянәтлик, әйипсиз бо-
лисиләр, [11] һәмдә Әйса Мәсиһ арқилиқ болған, Худаниң шан-шәриви һәм мәдһийисини
елип келидиған һәққанийлиқниң мевиси билән толдурулисиләр.

1:1 **«Әйса Мәсиһниң қуллири болған Павлус вә Тимотийдин, Филиппида туруватқан, Мәсиһ Әйсада болған барлиқ муқәддәс бәндиләргә, йетәкчиләр вә хизмәтчиләргә салам!»** — «йетәкчиләр» һәм «хизмәтчиләр» тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизгә қараң.

1:2 Рим. 1:7; 1Пет. 1:2.

1:3 **«Һәрқетим силәрни әслигинимдә мән Худайимға тәшәккүр ейтимән,...»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Силәрниң мени һәрқетимлиқ әслигиниңлар үчүн рәхмәт ейтимән...».

1:3 Әф. 1:15; Кол. 1:3; 1Тес. 1:2; 2Тес. 1:3.

1:4-5 **«...силәрниң биринчи күнидин тартип бүгүнгә қәдәр хуш хәвәр хизмитигә болған һәмкарлиғиңлар түпәйлидин тохтимай шат-хорамлиқ билән силәргә дуа-тилавәт қиливатимән»** — «силәрниң биринчи күнидин тартип» — демәк, Филиппиликларниң Павлустин хуш хәвәрни қобул қилған күнидин тартип.

–Хәт йезилған чағда Павлусниң улар билән болған «һәмкарлишиши» он жилдин көп болған.

1:6 **«Силәрдә яхши ишни Башлиғучи бу ишни таки Әйса Мәсиһниң күнигичә камаләткә йәткүзүп тамамлайду»** — «Әйса Мәсиһниң күни» болса Мәсиһ дунияға қайтип келидиған, җамаәтни өзигә қобул қилидиған күнидур. «Қошумчә сөз»имизни көрүң.

1:6 Юһ. 6:29; 1Тес. 1:3.

1:7 **«чүнки мән қәлбиңлардидурмән»** — башқа хил тәрҗимиси: «чүнки силәр мениң қәлбимдидурсиләр». Лекин бизниңчә бизниң тәрҗимимимиз тоғридур; шундақ болғанда айәтниң умумий мәнаси: — Уларниң «Павлусқа қәлбидин орун бәргини» вә шуниңдәк түрмидә болған һаҗитидин чиққанлиғи, һәр җәһәттин уларниң хизмәттә Павлусқа шерик болғучиларниң барлиғини, Павлусқа нисбәтән уларниң һәқиқий етиқатчилар екәнлигини испатлайду. **«мән зинданда зәнҗирләнгинимдиму вә хуш хәвәрни ақлиғинимдиму, дәлиллигинимдиму Худа маңа йәткүзгән меһри-шәпқәттин силәрму ортақ бәһримән болисиләр»** — буниң мәнаси бәлким: *(1)* Филиппидики қериндашларниң түрмидә ятқан Павлусқа ярдәм берип уни риғбәтләндүрүши вә хуш хәвәрниң йолида униң билән ортақ җапа тартишқа тәйяр болуши Худа меһри-шәпқитини уларда мол жүргүзүши, яки *(2)* уларниң шундақ қилиши Худаниң Өз меһри-шәпқитини уларға техиму мол яғдурушиниң сәвәви болған. Иккилисиниң мумкинчилиги бар болғини билән бизниңчә иккинчиси еһтималға йеқиндур.

1:7 Әф. 3:1; 4:1; Кол. 4:3,18; 2Тим. 1:8.

1:8 Рим. 1:9; 9:1; 2Кор. 1:23; 11:31; Гал. 1:20; 1Тес. 2:5; 1Тим. 5:21; 2Тим. 4:1.

1:10 **«... шундақла силәрниң немә ишларниң әвзәл екәнлигини пәриқ етәләйдиған болуп, Мәсиһниң күнидә пак-диянәтлик, әйипсиз болушуңлар...»** — «Мәсиһниң күни» тоғрилиқ 6-айәттики изаһатни көрүң. «Қошумчә сөз»имизниму көрүң.

[12] Бирақ силәргә шуни хәвәрләндүрмәкчимәнки, и қериндашлар, мениң бу әһвалим
әмәлийәттә хуш хәвәрниң техиму кәң тарқилиши үчүн түрткә болди; [13] Чүнки мениң
қамилишим Мәсиһ үчүн екәнлиги император ордисидики қаравулханидикиләргә вә
башқа һәммәйләнгә аян болди.
[14] Шуниң билән қериндашларниң көпинчиси мениң қамилишим түпәйлидин Рәбгә тай-
инип Худаниң сөз-каламини қорқмай сөзләшкә техиму җүръәтлик болди; [15] дәрвәқә,
бәзилири һәсәт қилип яки риқабәтлишип, бәзилири ақ көңүллүк билән Мәсиһни җа-
калайду; [16] кейинкилири болса бәрһәқ муһәббәттин, мениң хуш хәвәрни ақлап испат-
лишим үчүн мошу йәргә қоюлғанлиғимни билгәнлигидин шундақ қилмақта; [17] Ал-
динқилири болса чин көңлидин әмәс, бәлки шәхсийәтчилигидин, мениң зәнҗирләнгән
дәрдимгә дәрд қошмақчи болуп шундақ қилмақта.
[18] Әнди буларға немә дегүлүк? Қандақла болмисун, тоғра нийәттин болсун сахтилиқтин
болсун, охшашла Мәсиһ җакалиниду; мән шуниңға шатлинимән; бәрһәқ, давамлиқ шат-
линиверимән. [19] Чүнки дуалириңлар вә Мәсиһ Әйсаниң Роһиниң қувәтлиши арқилиқ бу
ишлар ниҗат-қутқузулушумға мәдәт болиду дәп билимән, [20] — демәк, тәқәззалиғим вә
үмүт-истикимим бойичә һеч иштa хиҗаләтчиликтә қалмастин, тирик яки өлүк болай, һәр-
дайим болғинидәк һазирму толуқ җасарәт билән Мәсиһ тенимдә улуқлансун! [21] Чүнки
маңа нисбәтән һаятимниң өзи Мәсиһдур, өлүш болса техиму пайдилиқтур.
[22] Җеним тенимдә қалса, әнди несивәм йәнә мевилик хизмәт болиду; лекин қайсисини
әвзәл билип талливелишимни билмәйватимән; [23] мән һаят билән мамат оттурисида қиси-
лип қалдим; чүнки бу дунйадин айрилип, Мәсиһ билән биллә болушқа интизармән — бу
иш зиядә әвзәлдур; [24] амма силәр үчүн җенимниң тенимдә қелиши техиму зөрүрғу дәймән.
[25] Әнди буниңға ишәшим камил болуп, силәрниң етиқатта алға илгирилишиңлар һәм
шат-хорам болушуңлар үчүн мән силәр билән биллә қелип давамлиқ туримән дәп би-
лимән; [26] шуниң билән мениң силәргә йәнә һәмраһ болғиним вәҗидин мән арқилиқ
Мәсиһ Әйсада пәхирлинип тәнтәнә қилишиңлар техиму зиядилишиду!

1:13 **«мениң қамилишим»** — грек тилида «мениң бағ-зәнҗирлирим». **«император ордисидики қаравулхана»** — грек тилида «прайториум» дегән сөз Қәйсәрниң ордисидики мәлум бир қисимни көрситиду. «Прайториум»ға императорни мудапиә қилғучилар болған Рим империйәсиниң әң хил ләшкәрлири җайлашқан; шу йәр йәнә Рим империйәсиниң һәр қайси өлкисидики валийларниң баш штаби еди. Шуңа Павлусниң бу йәрдә «башқа һәммәйлән» дегини бәлким ләшкәрләрни һәм Римда туруватқан барлиқ валийларниму көрситиду.

1:14 **«Шуниң билән қериндашларниң көпинчиси мениң қамилишим түпәйлидин Рәбгә тайинип Худаниң сөз-каламини қорқмай сөзләшкә техиму җүръәтлик болди...»** — демәк, көп қериндашлар: «Павлус һәтта Қәйсәрниң ордисида турупму Худаниң сөзини қорқмай сөзләватқан йәрдә, мән сиртта әркин туруп уни җакалашта немидин қорққантим?» дәп җүръәтлиниду.

1:14 Әф. 3:13; 1Тес. 3:3.

1:16 **«мошу йәргә қоюлғанлиғим»** — «қоюлғанлиғим» — һәммигә Қадир тәрипидин, әлвәттә.

1:17 **«алдинқилири болса чин көңлидин әмәс, бәлки шәхсийәтчилигидин, мениң зәнҗирләнгән дәрдимгә дәрд қошмақчи болуп шундақ қилмақта»** — шундақ қериндашлар бәлким: «улуқ расул Павлус түрмидә қамақлиқ, бизгә пурсәт кәлди» дәп, җамаәтләр арисида өз даңқини чиқармақчи, өзлири «расулларниң паалийәтлири» болувалмақчи болғанлардур.

1:19 **«Чүнки дуалириңлар вә Мәсиһ Әйсаниң Роһиниң қувәтлиши арқилиқ бу ишлар нижат-қутқузулушумға мәдәт болиду дәп билимән...»** — «мениң нижат-қутқузулушум» — бәзи алимлар бу сөзләрни «түрмидин қутқузулуш» яки болмиса «мени өлүм арқилиқ җәннәткә йәткүзүш» дәп чүшиниду; бизниңчә бу сөзләр чоқум төвәндики 20-айәт билән бағлиқтур. 20-айәттә «нижат-қутқузулуш»ниң әмәлийәттә немә екәнлиги көриситилиду. «Қошумчә сөз»имизни көрүң.

1:19 2Кор. 1:11.

1:20 **«тәқәззалиғим вә үмүт-истикимим бойичә һеч иштa хиҗаләтчиликтә қалмастин... »** — «һеч иштa хиҗаләтчиликтә қалмастин...» бәлким Мәсиһниң вәкил сүпитидә Униңға һеч қандақ дағ кәлтүрмәслигини көрситиду.

1:20 Рим. 5:5.

1:24 **«амма силәр үчүн җенимниң тенимдә қелиши техиму зөрүрғу дәймән»** — 21-25-айәтләр тоғрилиқ «кириш сөз»имизни көрүң.

1:25 **«Әнди буниңға ишәшим камил болуп, силәрниң етиқатта алға илгирилишиңлар һәм шат-хорам болушуңлар үчүн мән силәр билән биллә қелип давамлиқ туримән дәп билимән»** — Павлусниң түрмидин қайта чиққанлиғи тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.

27 Пәқәт өзәңларни Мәсиһниң хуш хәвиригә лайиқ тутуңларки, мән йениңларға берип
силәр билән дидарлашқандиму, силәрдин айрилғандиму, ишлириңлардин аңлайдиғи-
ним силәрниң бир роһ бир жанда болуп чиң дәссәп туруп, хуш хәвәрдики етиқатниң
йолида күрәшкә интиливатқиниңлар, 28 шундақла қарши чиққучиларниң һеч қандақ
вәһимилиридин патипарақ болуп кәтмигиниңлар болсун; силәрдики бу ғәйрәт, уларға
һалакәтниң бәлгүси, силәргә болса қутқузулушуңларниң аламити, шуниңдәк алайитән
Худадин кәлгән бир аламәттур; 29 Чүнки Мәсиһниң йолида силәргә пәқәт Униңға иши-
нишнила әмәс, йәнә Униң үчүн хорлуққа учрашму несивә қилинғандур. 30 Чүнки силәр
илгири мәндә көргиниңлардәк вә шуниңдәк һазир аңлиғиниңлардәк мән йолуққан
күрәшкә силәрму йолуқмақтисиләр.

2 1 Әгәр әнди Мәсиһтә риғбәт бар дейилсә, муһәббәтниң тәсәллиси бар дейилсә, Роһниң
сирдашлиғи бар дейилсә, қәлбдә ич ағритишлар һәм рәһимдиллиқ бар дейилсә, 2-3 —
әнди охшаш бир ой-пикирдә болуп, бир-бириңларға охшаш муһәббәттә бағлинип, бир
жан бир нийәттә болуп, араңларда һеч иш риқабәттин яки қуруқ шөһрәтпәрәсликтин
болмисун; әксичә, ой-хиялиңларда кичик пеиллиқ болуп һәр бириңлар башқиларни
өзәңлардин жуқури дәп билиңлар; шундақ болғанда шат-хорамлиғимни камил
қилисиләр.
4 Һәр бириңлар пәқәт өз ишлириңларға көңүл бөлүп қалмай, бәлки башқиларниңкиги-
му көңүл бөлүңлар. 5 Мәсиһ Әйсада болған ой-позитсийә силәрдиму болсун: —
6 У Худаниң тип-шәклидә болсиму,
Өзини Худа билән тәң қилишни олжа қилип тутувалмиди;
7 Әксичә, У Өзидин һәммини қуруқдиди,
Өзигә қулниң шәклини елип,

1:27 **«өзәңларни Мәсиһниң хәвиригә лайиқ һалда тутуңлар»** — грек тилида «өзәңлар Мәсиһниң хәвиригә лайиқ һалда пухра болуңлар» дегән сөз билән ипадилиниду. Филиппидикиләр болса «римлиқ пухралар» дәп һесаплинип, алаһидә имтиязлиқ еди. Павлусниң пуритип ейтмақчи болғини «Өзәңларни әрштики пухраларға лайиқ һалда тутуңлар» дегәнликтур.

1:27 Яр. 17:1; 1Кор. 7:20; Әф. 4:1; Кол. 1:10; 1Тес. 2:12; 4:1.

1:28 **«силәрдики бу ғәйрәт...»** — грек тилида «бу иш...». Башқа мүмкинчилиги барки, «бу иш» қарши чиққучиларниң қаршилиғиниң өзини көрситиду. **«...уларға һалакәтниң бәлгүси, силәргә болса қутқузулушуңларниң аламити, шуниңдәк алайитән Худадин кәлгән бир аламәттур»** — башқа бирхил тәржимиси: «...уларға һалакәтниң бәлгүси, силәргә болса қутқузулушуңларниң аламити, *(шуниңдәк)* қутқузулушуңларниң Худадин болғанлиғиға бир аламәттур».

1:30 **«.. силәр илгири мәндә көргиниңлардәк вә шуниңдәк һазир аңлиғиниңлардәк мән йолуққан күрәшкә силәрму йолуқмақтисиләр»** — демәк, *(1)* етиқат үчүн зиянкәшликкә йолуғуш; *(2)* шүбһисизки, һәр хил жин-шәйтанлар тәрипидин кәлгән һужумға учраш *(«роһий күрәш — «Әф.» 6:10-18ни көрүң)*.

2:1 **«Әгәр әнди Мәсиһтә риғбәт бар дейилсә, муһәббәтниң тәсәллиси бар дейилсә, Роһниң сирдашлиғи бар дейилсә, қәлбдә ич ағритишлар һәм рәһимдиллиқ бар дейилсә, ...»** — грек тилида мошу айәттики «әгәр» дайим реторик шәкилдә ишлитилип «әгәр...вә дәрвәқә *(шундақ)* болиду» дегән мәнании билдүриду. «Роһ» болса Худаниң Роһини көрситиду. «Қәлбдә» әсли грек тилида «ич-қарнида», «ич-бағрида».

2:2-3 Рим. 12:16; 15:5; 1Кор. 1:10; Фил. 3:16; 1Пет. 3:8; Рим. 12:10; 1Пет. 5:5.

2:4 1Кор. 10:24; 13:5.

2:5 Мат. 11:29; Юһ. 13:15; 1Пет. 2:21; 1Юһа. 2:6.

2:6 2Кор. 4:4; Кол. 1:15; Ибр. 1:3.

Инсанларниң сияқиға кирип, инсаний тәбиәттин ортақдаш болуп,
8 Өзини төвән қилип,
Һәтта өлүмгичә, йәни кресттики өлүмгичә итаәтмән болди;
9 Шуңа Худа Уни интайин жуқури көтирип мәртивилик қилди,
Униңға һәр қандақ намдин үстүн болған намни беғишлидики,
10 Әйсаниң намиға асманларда, йәр йүзидә һәм йәр астида барлиқ тизлар пүкүлүп,
11 ХудаАтиға шан-шәрәп кәлтүрүп һәр бир тил Әйса Мәсиһниң Рәб екәнлигини етирап
қилиду.
12 Шуниң билән, әй сөйүмлүклирим, силәр һемишә итаәт қилғиниңлардәк, пәқәт мән
йениңларда болғинимдила әмәс, бәлки һазирқидәк мән силәрдин нери болғанда те-
химу шундақ итаәт билән әймиништә, титригән һалда өз нижатиңларни һәртәрәп-
кә тәтбиқлашқа интилиңлар. 13 Чүнки Худаниң гөзәл хаһиши бойичә силәрниң ирадә
тиклишиңларға вә шуниңдәк уни әмәлгә ашурушуңларда ичиңларда ишлигүчи Униң
Өзидур.
14 Һәммә ишларни ғудуңшимай яки талаш-тартиш қилмай қилиңлар; 15 шуниң билән
силәр әйипсиз, сап диллиқ болуп, бу дәвирдики тәтүр, әсәббий адәмләр оттурисида
яшап, уларниң арисида дунияға йоруқлуқ бәргүчиләрдәк парлап, Худаниң дағсиз
пәрзәнтлири болисиләр; 16 шуниңдәк һаятниң сөз-каламини сунуп бәргүчи болғи-
ниңлар түпәйлидин, мән силәрдин Мәсиһниң күнидә бекар жүгүрмәптимән, бекар
жапа тартмаптимән дәп пәхирлинип тәнтәнә қилайлайдиған болимән.
17 Һәтта мән «шарап һәдийә» сүпитидә етиқадиңлардики қурбанлиқ һәм хизмәт-и-
бадәтниң үстигә қуюлсамму, мән шатлинимән, шундақла силәр билән биллә ортақ
шатлинимән. 18 Силәрму охшаш йолда шатлинисиләр вә мән билән биллә ортақ шат-

---

2:7 **«... Өзини Худа билән тәң қилишни олжа қилип тутувалмиди 6-айәт, әксичә, У Өзидин һәммини қуруқдиди,...»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «... Өзини Худа билән тәң туриверәй дәп турувалмайла, Өзиндин һәммини қутуқдиди,...». **«Әксичә, У Өзидин һәммини қуруқдиди, Өзигә қулниң шәклини елип, инсанларниң сияқиға кирип, инсаний тәбиәттин ортақдаш болуп,...»** — бу айәт бәлким Инҗил ичидә мәнаси әң чоңқур жүмлиләрдин биридур. «Инсанларниң сияқиға кирип, инсаний тәбиәттин ортақдаш болуп» дегән ибариләр шүбһисизки, Мәсиһниң һәр җәһәттин инсан болуп, толуқ инсанниң тәбиитидә болғанлиғини көрситиду. Пәқәт униң тәбиитидә һеч гуна йоқ еди. «Инсаний тәбиәт» грек тилида «инсаний «схема»» дәп ипадилиниду, инсанниң тәбиити вә «асасий қурулуш»ини көрситиду.
–«У Өзини қуруқдиди» тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.
2:7 Зәб. 8:6; Мат. 20:28; Лука 22:27; Юһ. 13:14.
2:8 Ибр. 2:9,14,17; 4:15; 12:2.
2:9 Рос. 2:33; Ибр. 1:4.
2:10 Йәш. 45:23; Рим. 14:11.
2:11 **«ХудаАтиға шан-шәрәп кәлтүрүп һәр бир тил Әйса Мәсиһниң Рәб екәнлигини етирап қилиду»** — демәк, Мәсиһ Әйсаға беғишланған нам «Рәб»дур. У әсли Өзи Рәб болуп (*мәсилән, «Луқа» 2:11*), У әршләргә көтирилгинидә ХудаАтиси Өзиниң Униңдин болған хурсәнлигини билдүрүп қайтидин Уни «Рәб» дәп ениқ җакалиған. «Йәш.» 45:23ни көрүң.
2:11 Юһ. 13:13; 1Кор. 8:6; 12:3.
2:13 2Кор. 3:5.
2:14 Рим. 12:17; 1Пет. 2:12; 4:9.
2:15 Пәнд. 4:18; Мат. 5:14.
2:16 **«һаятниң сөз-каламини сунуп бәргүчи болғиниңлар түпәйлидин...»** — «һаятниң сөз-калами» — мәңгү һаят тоғрилиқ сөз, әлвәттә. Башқа бирхил тәрҗимиси: «һаятниң сөз-каламини чиң тутқиниңлар түпәйлидин,...». Лекин жуқурики 15-айәттә Филиппилиқ қериндашлар «йоруқлуқ бәргүчи» дәп аталған болғачқа, мошу йәрдә «*(силәр)... (Худаниң)* һаятниң сөз-каламини сунуп бәргүчи болғиниңлар» дәп тәрҗимә қилишни тоғра көримиз.
2:16 2Кор. 1:14; 1Тес. 2:19.
2:17 **«Һәтта мән «шарап һәдийә» сүпитидә етиқадиңлардики қурбанлиқ һәм хизмәт-ибадәтниң үстигә қуюлсамму, мән шатлинимән, шундақла силәр билән биллә ортақ шатлинимән»** — Павлус жуқурида 1:25-26дә «силәр билән йәнә дидарлишимән» дәйду, әлвәттә. Лекин у өлтүрүлсиму, мәйүсләнмәйтти яки һеч һәсрәт тартмайтти, әксичә шу сәвәптин шатлинатти; вә әгәр шундақ иш болса, уларниму униң билән биллә ортақ шатлинишқа риғбәтләндүрәтти.
2:17 2Кор. 7:4.

линишиңлар керәк.
[19] Лекин мән Рәбдә пат арида Тимотийни йениңларға әвәтишни үмүт қилимәнки, әһва-
лиңларни аңлап мәнму хуш болсам; [20] чүнки йенимда униңға охшаш, дилимиз бир
болған, ишлириңларға чин дилидин көңүл бөлгүчи башқа адәм йоқтур. [21] Чүнки һәммә
адәм Әйса Мәсиһниң ишлириға әмәс, бәлки өзиниң ишлири билән шуғуллинишқа инти-
лиду; [22] амма силәр униң салаһийитини, униң хуш хәвәрниң хизмитидә худди атисиға
һәмраһ болуп ишләйдиған балидәк мән билән биргә меһнәт сиңдүргәнлигини били-
силәр. [23] Әнди ақивитимниң қандақ болидиғанлиғини eниқ билгән һаман, уни дәрһал
маңдуруветишни үмүт қилимән; [24] амма өзәмниң йениңларға пат арида баридиған-
лиғимға Рәб арқилиқ ишәшим бар.
[25] Амма буниңдин авал мениң қериндишим, хизмәтдишим һәм сәпдишим болған,
силәрниң әлчиңлар һәм һаҗитимдин чиққан қурбанлиқ ярдимиңларни йәткүзгүчи
Епафродитни йениңларға әвәтишни зөрүр таптим, [26] чүнки у һәммиңларға сеғинип
тәлпүнгән еди һәм силәрниң униң кесәл һалидин хәвәр тапқиниңлар түпәйлидин аза-
планди. [27] У дәрвәқә кесәл болуп әҗәлгә йеқинлишип қалди; лекин Худа униңға рәһим
қилди; һәм мениң дәрдимниң үстигә дәрд болмисун дәп ялғуз униңғила әмәс, бәлки
маңиму рәһим қилди. [28] Шуниңдәк униң билән йәнә көрүшүп шатлинишиңлар вә шун-
дақла өзәмгә нисбәтән дәрдлиримни азайтиш үчүн уни техиму җиддий йолға салмақ-
чимән. [29] Әнди уни шат-хорамлиқ билән Рәбдә қобул қилиңлар һәм униңдәк адәмләр-
гә һөрмәт қилиңлар; [30] чүнки у Мәсиһниң хизмитини дәп, силәрниң маңа қилмақчи
болған ярдимиңларни бежириштә йолуққан бошлуқни толдуруп әҗәлгә йүзлинип, өз
җенини тәвәккүл қилди.

2:18 **«Силәрму охшаш йолда шатлинисиләр вә мән билән биллә ортақ шатлинишиңлар керәк»** — 17-18-айәт үстидә: Тәврат дәвридики ибадәт түзүмидә, «көйдүрмә қурбанлиқ» қилғанда, қурбанлиқ қурбанғаһқа қоюлғанда униңға «аш һәдийә» қошулуши керәк, андин уларниң үстигә «шарап һәдийә» қуюлуши керәк еди. Мошу йәрдә Павлус толиму кәмтәрлик билән Филиппидики етиқатчиларниң қилған хизмәт-ибадитини муһим қурбанлиққа, өзиниң йеқинда еһтималлиғи болған өлтүрүлүши яки түрмидә өзини җамаәт үчүн пида қиливатқанлиғини бир «шарап һәдийә»гә, йәни уларниң чоң қурбанлиғи үстигә толуқлайдиған пәқәт қошумчә бир «шарап һәдийә»гә охшитиду.

–Қайтидин дәймиз: У өлтүрүлсиму, мәйүсләнмәйтти яки һеч һәсрәт тартмайтти, әксичә шу сәвәптин шатлинатти; вә әгәр шундақ иш болса, уларниму униң билән биллә ортақ шатлинишқа риғбәтләндүрәтти.

2:19 Рос. 16:1; Рим. 16:21; 1Тес. 3:2.

2:21 1Кор. 10:24; 13:5.

2:25 **«мениң қериндишим, хизмәтдишим һәм сәпдишим болған, силәрниң әлчиңлар һәм һаҗитимдин чиққан қурбанлиқ ярдимиңларни йәткүзгүчи Епафродит»** — «сәпдишим» — Павлус билән роһий күрәштә ортақ җәңчи, әлвәттә.

–«Әлчиңлар» грек тилида «ашакалолос». Бу сөзниң мәнаси «әвәтилгән киши», «әлчи» яки «расул» болиду. Мошу йәрдә биз «әлчи» дәп тәрҗимә қилғинимиз билән, мүмкинчилиги барки, Павлус Епафродитниң расуллуқ хизмити бар болиду, дәп көрситиши мүмкин.

2:27 **«У дәрвәқә кесәл болуп әҗәлгә йеқинлишип қалди; лекин Худа униңға рәһим қилди; һәм мениң дәрдимниң үстигә дәрд болмисун дәп ялғуз униңғила әмәс, бәлки маңиму рәһим қилди»** — «Худа... ялғуз униңғила әмәс, бәлки маңиму рәһим қилди» дегән сөз бирхил гунани көрсәткән болса керәк. Төвәндики 28-30-айәтләргә қариғанда, Епафродит Павлусқа җамаәтниң соғисини йәткүзүп баридиған йолда кесәл болди. У бәлким йолда кесәл болуп қалған. У Павлусниң қешиға йетип беришқа алдирап өз кесили билән һеч кари болмай алға басти, шуниң билән у техиму еғир кесәл болуп «әҗәлгә йеқинлишип қалди». Павлус, униң бу қилғинини бирхил тәвәккүлчилик, ақиланә иш әмәс дәп ойлиши мүмкин. Худди Павлус, Худа «униңға рәһим қилип» сақайтти, шундақла «маңа рәһим қилди» — чүнки Епафродит мениң вәҗәмдин шундақ қилди, дегәндәк.

–Ундақ дегинимиз билән, Худа бизгә җамаәт үчүн шундақ тәвәккүл қилишқа тәйяр болған адәмәләрни әвәтсун!

2:29 1Кор. 9:14; Гал. 6:6; 1Тес. 5:12; 1Тим. 5:17; Ибр. 13:17.

2:30 **«у Мәсиһниң хизмитини дәп...»** — грек тилида: «у хизмәт дәп,...» дейилгән. Павлусқа *(шундақла Епафродитқа)* нисбәтән пәқәт «хизмәт»ла бар, чүнки униңға нисбәтән пәқәт бир хизмәт, йәни Мәсиһниң хизмити, хуш хәвәрниң хизмити бардур. **«у... силәрниң маңа қилмақчи болған ярдимиңларни бежириштә йолуққан бошлуқни толдуруп әҗәлгә йүзлинип, өз җенини тәвәккүл қилди»** — Павлусниң «ярдимиңларни бежириштә йолуққан бошлуқ....» дегини, Филиппидики җамаәтниң униңға көңүл бөлүшидә мәлум йетәрсизлик бар, дегәнлиги әмәс; у, силәрдә үмүт қилғиниңлардәк ярдәмни йәткүзүш пурсәтлири чиқмиған болсиму, лекин әвәтмәкчи болған көңлүңларни чүшинимән, демәкчи.

3 [1] Ахирида, әй қериндашлирим, Рәбдә шатлиниңлар! Буларни силәргә қайта йезиш
мән үчүн аваричилик әмәс, бәлки силәргә аманлиқ елип келиду.
[2] Иштлардин һези болуңлар, яманлиқ қилғучилардин һези болуңлар, «тилим-тилим
кәскүчиләр»дин һези болуңлар! [3] Чүнки һәқиқий сүннәтликләр болса Худаниң Роһи
арқилиқ ибадәт қилғучи, Мәсиһ Әйсадин пәхирлинип тәнтәнә қилғучи, әткә таянмай-
диған бизләрдурмиз. [4] Мениңму әткә таянғичилигим бар! Башқилар «өз әтлиримгә та-
янсам болиду» десә, мән техиму шундақ; [5] сүннәткә кәлсәк, мән туғулуп сәккизинчи
күни сүннәт қилиндим; Исраил миллитидин, Биняминниң қәбилисидинмән, «Ибра-
нийларниң ибранийиси»мән; Тәврат-қануни тәрәптин ейтқанда, «Пәрисий» мәзһипи-
диму болғанмән; [6] Худаға болған қизғинлиғимға кәлсәк, җамаәткә зиянкәшлик қилғу-
чи едим; Тәврат қануни тәләп қилған һәққанийлиққа кәлсәк, әйивисиз едим; [7] амма
маңа немә иш «пайдилиқ» болса, буларни Мәсиһ сәвәвидин зиянлиқ дәп һесаплидим;
[8] Мәсиһ Әйса Рәббимни тонушниң әвзәллиги вәҗидин, мән башқа һәммә ишни зиянлиқ
дәп һесаплаймән; мән дәрвәқә Униң үчүнму һәммидин мәһрум болған; бәрһәқ, Мәсиһкә
еришишим үчүн буларни ниҗасәт дәп һесаплаймәнки, [9] Мәсиһтә болуп, өзәмдики қан-
дақтур һәққанийлиқ (Тәврат қанунидин чиққан һәққанийлиқ)тин ваз кечип, Мәсиһниң
етиқат-садиқлиғи арқилиқ болған һәққанийлиқ, йәни етиқат арқилиқ Худадин болған
һәққанийлиққа еришәләймән; [10] муддиайим Уни тонуштур, — йәни Униң өлүп тирили-
шиниң күч-қудритидә яшап, Униң азаплириға сирдаш-һәмдәмликтә болуп, Униң өлү-

---

–«Ярдимиңлар» дегән сөз грек тилида мошу йәрдә «ибадәтханидики каһинлиқ қурбанлиқ хизмитиңлар»ни пуритидиған сөздур.

3:1 Фил. 4:4; Яқ. 1:2; 1Пет. 4:13.

3:2 **«Иштлардин һези болуңлар, яманлиқ қилғучилардин һези болуңлар, «тилим-тилим кәскүчиләр»дин һези болуңлар!»** — «иштлар» ялған тәлим бәргүчи, Худаниң йолини бурийғучи қатарлиқларни көрситиду. 3-7-айәтләрни көрүң. «Тилим-тилим кәскүчиләр» интайин кинайилик, һәҗвий гәп болуп, у «адәмләр сүннәтсиз *(хәтнисиз)* болса қутқузулмайду» дәп тәрәп-тәрәптә ишәнгүчиләрниң һәр бирини сүннәт қилмақчи болған Йәһудийларни көрситиду. Шу бабтики 3-8, -17-21-айәтләрни һәм изаһатларни көрүң. Сүннәтниң әһмийити, «әттики сүннәт» вә «роһий сүннәт» тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.

3:2 Йәш. 56:10.

3:3 Қан. 10:16; 30:6; Йәр. 4:4; Юһ. 4:24; Рим. 2:29; Кол. 2:11.

3:4 **«Мениңму әткә таянғичилигим бар! Башқилар «өз әтлиримгә таянсам болиду» десә, мән техиму шундақ»** — бу сөзләр интайин муһим. «Әт» яки «әтләр» тоғрилиқ «Римлиқларға»дики «кириш сөз»имизни көрүң. «Өз әтлиримгә таянғидәк салаһийитим бар» дегини, «мәндә Худа алдида гунайимни жуйғидәк, өзәмни Худаға әпләштүргидәк қилған ишлирим бар» дегәнликтур *(мәсилән, мән сүннәт қилинған, өткәндә ибадәтханида нурғун қурбанлиқларни вә һәдийәләрни сунған, муһим диний әрбабмән, қатарлиқлар)*.

3:4 2Кор. 11:21.

3:5 **«... Тәврат-қануни тәрәптин ейтқанда, «Пәрисий» мәзһипидиму болғанмән»** — «Пәрисийләр» Йәһудийлар арисидики Тәврат қанунидики тәләпләрни әң тәкитләйдиған диний мәзһәп еди. «Тәбирләр»ниму көрүң.

3:5 Яр. 49:27; Рос. 23:6; 2Кор. 11:22.

3:6 **«Худаға болған қизғинлиғимға кәлсәк, җамаәткә зиянкәшлик қилғучи едим»** — «җамаәткә зиянкәшлик қилиш» Худаниң ирадиси әмәс еди, әлвәттә; лекин шу вақитлардики Павлус *(Саул)* Мәсиһгә қарши болуп, «Мәсиһкә етиқат бағлашни болса Худаниң йоли билән қаршилашқанлиқ, Тәврат қанунини булғиғанлиқ» дәп ойлайтти; шуниң билән шу чағда у Худаға болған «қизғинлиқ»ини хата йолға қаритип «җамаәткә зиянкәшлик қилди». **«Тәврат қануни тәләп қилған һәққанийлиққа кәлсәк, әйивисиз едим»** — «әйипсиз» — демәк, у Тәврат қануни җәһәтидин өзини әйипсиз дәп қарайтти. Кейин Худаниң Роһидин йорутулғанда у Тәврат қанунидики толуқ тәләпни билип йетип, өзини толиму әйиплик тонуп йәтти *(«Рим.» 7:7-25, болупму 7ни көрүң)*.

3:6 Рос. 8:3; 9:1; 22:3, 4; Гал. 1:13; 1Тим. 1:13.

3:7 Мат. 13:44.

3:8 Йәш. 53:11; Йәр. 9:22; Юһ. 17:3; Кол. 2:2.

3:9 **«Мәсиһтә болуп, өзәмдики қандақтур һәққанийлиқ..тин ваз кечип, Мәсиһниң етиқат-садиқлиғи арқилиқ болған һәққанийлиқ, йәни етиқат арқилиқ Худадин болған һәққанийлиққа еришәләймән»** — «Мәсиһтә» — грек тилида «Униңда».

3:9 Рим. 1:17; 3:21.

мини үлгә қилип өзгәртилип, 11 шундақла мүмкин қәдәр өлүмдин тирилишкә йетишни
муддиа қилимән.
12 Уларға ериштим яки камаләткә йәттим демәкчи әмәсмән; лекин Мәсиһ Әйсаниң мени ту-
тувелишида болған муддиа-нишанини өзәм тутувалсам дәп чепип жүрмәктимән. 13 Қерин-
дашлар, мән өзәмни уни тутувалдим дәп қаримаймән. Пәқәт шу бир ишнила қилимәнки,
өтүп кәткән ишларни унтуп, алдимдики ишларға интилип, 14 нишанни қоғлап, Худаниң Мә-
сиһ Әйсада болған бүйүк чақириқидики инъамиға қарап чепип жүрмәктимән.
15 Әнди аримиздин кимки пишип йетилгән болса шу ой-мәхсәттә болайли. Әгәр башқичә
ой-мәхсәттә болсаңлар, Худа буниму силәргә көрситип бериду. 16 Қандақла болмисун,
қандақ өлчәмгә йәткән болсақ, шу өлчәм бойичә қәдәм басиверәйли.
17 Мени үлгә қилип әгишиңлар, әй қериндашлар, шундақла биз силәргә тикләп бәр-
гән нәмунә бойичә охшаш йолда маңғанларғиму көзүңларни тикип, улардин үгиниң
лар. 18 Чүнки силәргә көп қетим ейтқинимдәк, вә һазирму көз яшлирим билән қайта
ейтимәнки, нурғун кишиләр Мәсиһниң крестиға дүшмән болуп маңмақта. 19 Уларниң
ақивити һалакәттур, худаси өзиниң қарнидур, шәриви қилип махтанғини өз номуссиз-
лиғидур, ойлиғанлири пәқәт бу дуниядики ишлардур. 20 Һалбуки, бизниң пухралиғимиз
болса әрштидур, биз дәл шу йәрдин Нижаткарниң чүшүшини интизарлиқ билән күт-
мәктимиз — У болса Рәббимиз Әйса Мәсиһдур. 21 У барлиқ мәвжудатларни Өзигә бой-
сундуридиған қудрити бойичә бизниң әбгар бу тенимизни өзгәртип, Өзиниң шан-шәрә-
плик тенигә охшаш һалға кәлтүриду.

3:10 **«Униң Мәсиһниң азаплириға болған сирдаш-һәмдәмлик»** — буниң тоғрисида «қошумчә сөз»имизни көрүң. **«Униң азаплириға сирдаш-һәмдәмликтә болуп, Униң өлүмини үлгә қилип өзгәртилип...»** — Мәсиһтә болған муһәббәт, һәққанийлиқ, юваш-мулайимлиқ, сәвир-тақәтлик, иман-етиқат вә башқиларни кәчүрүм қилиш позитсийиниң әң аян қилинған вақти болса Униң өлүмидә болғандур. Шуниң билән бизгә «Униң өлүми»дин әң чоңқур, әң улуқ үлгә көрүлиду.

3:10 Рим. 8:17; 2Кор. 4:10; 2Тим. 2:11,12; 1Пет. 4:13.

3:11 **«шундақла мүмкин қәдәр өлүмдин тирилишкә йетишни муддиа қилимән...»** — Павлусниң мошу сөзи, униң ахирқи күнидә өлүмдин тирилишини муддиа қилиши әмәс; чүнки униң Мәсиһниң күнидә өлүмдин тирилишигә қәтъий ишәши бар еди *(1:21)*. «Өлүмдин тирилиш»тә, ишәнгүчиләрдә нурғунлиған йеңи қабилийәтләр, йеңи күчләр, йеңи билим-чүшәнчиләр вә вәһийләр пайда болиду, Худаниң толуқ шан-шәриви чәксиз көрүниду; лекин, Павлус бәлким мошу дәвирниң өзидә бу ишларға егә болсам дегән улуқ муддиада болған болса керәк. 12-айәтни көрүң.

3:14 1Кор. 9:24; 2Тим. 4:7.

3:15 **«Әгәр башқичә ой-мәхсәттә болсаңлар»** — Павлусниң бу дегини, бәлким нишанни қоғлишиңларға һәр қандақ намувапиқ ойда болсаңлар» дегән мәнада болса керәк. Бәзи алимлар бу айәтниң: «Әнди аримиздики кимки «пишип йетилгән» *(кинайилик, һәҗвий ейтилған)* болса, мошу ойда болайли. Әгәр силәр башқичә ойлиған болсаңлар, Худа буниң хаталиғини силәргә аян қилиду» дегән мәнада дәп қарайду. Биз униңға қайил әмәсмиз; айәтниң иккинчи қисми униңға зит келиду.

3:16 **«Қандақла болмисун, қандақ өлчәмгә йәткән болсақ, шу өлчәм бойичә қәдәм басиверәйли»** — бәзи кона көчүрмиләрдә: «қандақла болмисун, қандақ өлчәмгә йәткән болсақ, шу өлчәм бойичә қәдәм басиверәйли, шу ойидиму боливерәйли» дейилиду.

3:16 Рим. 12:16; 15:5; 1Кор. 1:10; Гал. 6:16; Фил. 2:2; 1Пет. 3:8.

3:17 1Кор. 4:16; 11:1; 1Тес. 1:6.

3:18 **«нурғун кишиләр Мәсиһниң крестиға дүшмән болуп маңмақта»** — «Мәсиһниң крестиға дүшмән болуш» тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.

3:18 Рим. 16:17.

3:20 **«Һалбуки, бизниң пухралиғимиз болса әрштидур, биз дәл шу йәрдин нижаткарниң чүшүшини интизарлиқ билән күтмәктимиз»** — «Мәсиһниң крестиға болған дүшмәнләр» болса әршкә әмәс, бәлки «бу дуния»ға, йәнә «зимин»ға тәвәдур.

3:20 1Кор. 1:7; 1Тес. 1:10; Тит. 2:13; Ибр. 13:14.

3:21 **«У барлиқ мәвжудатларни Өзигә бойсундуридиған қудрити бойичә бизниң әбгар бу тенимизни өзгәртип, Өзиниң шан-шәрәплик тенигә охшаш һалға кәлтүриду»** — «әбгар бу тенимиз» грек тилида «бизни төвән қилидиған бу тенимиз», яки «бизни кичик пейиллиқ қилидиған бу тенимиз» дегәнни билдүриду. Бириси тәкәббурлишип кәткән болса тенидә һәр қандақ аҗизлиқ, әбгарлиқ пайда болса мошундақ адәмләрниң чоңчилиғиға хатимә берилиду, әлвәттә, шундақла һәммимизгә кичик пейиллиқниң тоғра келидиғанлиғини рошән көрситиду.

3:21 1Кор. 15:51; Кол. 3:4; 1Юһа. 3:2.

4 [1] Әнди, әй қериндашлирим, сөйгәнлирим вә тәлпүнгәнлирим, мениң шат-хорамлиғим,
мениң бешимниң тажи болғучилар, Рәбдә чиң туруңлар, и сөйгәнлирим!
[2] Еводиядин өтүнимән, вә Сунтихәдин өтүниманки, Рәбдә бир ой, бир пикирдә бо-
луңлар!
[3] Дурус, мән сәндинму тәләп қилиманки, и һәқиқий һәмбоюнтуруқлуқ хизмәтдишим,
бу аялларниң ярдимидә болғин; мана улар мән вә Климәнт билән биллә, шундақла
намлири «һаятлик дәптири»гә хатириләнгән башқа хизмәтдашлирим билән биллә хуш
хәвәр хизмитини илгири сүрүштә биргә күрәш қилған.
[4] Рәбдә шатлиниңлар; мән йәнә ейтиманки, шатлиниңлар!
[5] Силәрниң мулайимлиғиңлар пүткүл инсанға аян болсун; Рәб йеқиндур!
[6] Һеч иш тоғрилиқ әндишә қилмаңлар; бәлки һәр бир иште тәшәккүр ейтип тилигиңлар-
ни Худаға дуа һәм илтижа арқилиқ мәлум қилиңлар; [7] шу чағда адәмниң ойлиғинидин
ешип чүшидиған, Худа егә болған хатиржәмлик қәлбиңларни вә ой-пикриңларни Мә-
сиһ Әйсада қоғдайду.
[8] Ахирида, әй қериндашлирим, немә ишлар һәқиқәт, немә ишлар алийжанаб, немә
ишлар һәққаний, немә ишлар пак, немә ишлар хуш-йеқимлиқ, немә ишлар шан-шөһрәт-
лик болса, қисқиси һәр қандақ ишларда әхлақ-пәзиләт яки махташқа лайиқ тәрәпләр
бар болса, шу ишларға көңүл қоюп ойлиниңлар.
[9] Мәндин үгәнгән, қобул қилған, аңлиған вә мәндә көргәнләрниң һәрқандиқи бол-
са, силәр шуларға әмәл қилиңлар; шундақ қилғанда хатиржәмлик Егиси болған Худа
силәргә яр болиду.
[10] Әнди мән Рәбдә зиядә шатландимки, силәр һазир ахирда маңа болған көйүмчан-
лиғиңларни қайтидин көрсәттиңлар (билиманки, маңа дайим көйүнүп кәлдиңлар,
амма пәқәтла көрситиш пурсити чиқмиди). [11] Мән бу гепимни, бирәр муһтаҗлиқтин
ейтиватқиним йоқ; чүнки әһвалим қандақла болушидин қәтъинәзәр, бариға қанаәт қи-

---

4:1 1Тес. 2:19.
4:2 **«Еводиядин өтүнимән, вә Сунтихәдин өтүниманки, Рәбдә бир ой, бир пикирдә болуңлар!»** — Еводия вә Сунтихә җамаәттики ача-сиңил еди.
4:3 **«мән сәндинму тәләп қилиманки, и һәқиқий һәмбоюнтуруқлуқ хизмәтдишим...»** — «һәқиқий һәмбоюнтуруқлуқ хизмәтдишим» Павлус бу алаһидә ибарә билән мәлум қериндишини көрситиду. Павлус униң исмини тилиға алмиған болсиму, шүбһисизки, униң өзи вә Филиппиликларниң һәммиси кимни көрсәткәнлигини убдан биләтти. Грек тилида «һәмбоюнтуруқлуқ *(хизмәтдишим)*» дегән ибарә «сүзүгүс» билән ипадиләнгәчкә, бәзи алимлар «Сүзүгүс» дегәнни адәмниң исми дәп қарайду.
4:3 Мис. 32:32; Зәб. 68:29; Вәһ. 3:5; 20:12; 21:27.
4:4 1Тес. 5:16; Рос.16:25
4:5 **«Силәрниң мулайимлиғиңлар пүткүл инсанға аян болсун; Рәб йеқиндур!»** — «Рәб йеқиндур» дегәнниң икки мәнаси бар: *(1)* Рәб Әйса етиқатчиларға һәрдайим йеқин; *(2)* Рәб Әйса йеқин арида дунияға қайтип келиду.
4:5 1Кор. 10:11; Ибр. 10:25.
4:6 Зәб. 54:24; Мат. 6:25; 1Тим. 6:8,17; 1Пет. 5:7.
4:7 **«... Худа егә болған хатиржәмлик қәлбиңларни вә ой-пикриңларни Мәсиһ Әйсада қоғдайду»** — яки «Худадин кәлгән хатиржәмлик қәлбиңларни вә ой-пикриңларни Мәсиһ Әйсада қоғдайду» — грек тилидики тексттә «Худаниң хатиржәмлиги...» дейилиду.
4:7 Юһ. 14:27; Рим. 5:1; Әф. 2:14.
4:8 Рим. 13:13; 1Тес. 4:3, 4, 5.
4:9 **«шундақ қилғанда хатиржәмлик Егиси болған Худа силәргә яр болиду»** — «хатиржәмлик Егиси болған Худа» грек тилида: «хатиржәмликниң Худаси» — демәк, хатиржәмлик Бәргүчи һәм Өзи һәрдайим хатиржәмликтә турғучи Худадур.
4:10 2Кор. 11:9.

лишни үгинивалдим. [12] Мән осал әһвалда яшашни билимән, һәм кәңричиликтә яшаш-
ниму билимән. Һәр ишта, һәр әһвалда, һәм тоқлуқта һәм ачлиқта, һәм баяшатчилиқта
һәм муһтаҗлиқта яшашниң сирини үгинивалдим. [13] Маңа қудрәт Бәргүчигә тайинип
һәммә ишни қилалайдиған болдум. [14] Һалбуки, мениң қийинчилиғимға ортақ болу-
шуңлар билән яхши қилдиңлар.
[15] Силәргиму мәлумки, әй Филиппиликлар, мән Македонийә өлкисидин айрилип
чиққинимда, хуш хәвәрни башқа йәрләргә йәткүзгән дәсләптики вақитларда, силәр-
дин башқа һеч қандақ җамаәт бериш вә қобул қилиш ишлирида мән билән һәмкар-
лашмиған. [16] Чүнки Тесалоника шәһиридики вақтимдиму еһтияҗим чүшкәндә силәр
маңа бир нәччә қетим ярдәм әвәттиңлар. [17] Мениң бундақ дейишим, силәрдин бирәр
соғатни издәп сориғиним әмәстур, издигиним болса һесаватиңларға роһий мевиниң
көп топлинишидин ибарәттур.
[18] Лекин мәндә һәммә нәрсә бар, һәтта йетип ашқидәк бар; силәр әвәткәнлириңларни
Епафродиттин тапшурувелип терәмгә сиғмай қалдим вә молчилиққа чөмдум. Бу әвәт-
киниңлар интайин хушбуй, Худаға қобул болғидәк, шундақла Уни хурсән қилидиған
бир қурбанлиқтәк еди. [19] Вә мениң Худайим силәр муһтаж болған һәммә нәрсини Мә-
сиһ Әйсада болған шан-шәривидики байлиқларға асасән мол тәминләйду.
[20] Әнди Худайимиз һәм Атимизға әбидил-әбәткичә шан-шәрәп болғай! Амин.
[21] Мәсиһ Әйсада болған барлиқ муқәддәс бәндиләргә салам йәткүзүңлар. Йенимдики қе-
риндашлардинму силәргә салам!
[22] Барлиқ муқәддәс бәндиләрдин, болупму Қәйсәр императорниң ордисида болғанлар-
дин силәргә салам!
[23] Рәббимиз Әйса Мәсиһниң меһри-шәпқити роһуңларға яр болғай!

4:11 **«Мән бу гепимни, бирәр муһтаҗлиқтин ейтиватқиним йоқ; чүнки әһвалим қандақла болушидин қәтъинәзәр, бариға қанаәт қилишни үгинивалдим»** — расул уларни «шатландим» *(10-айәт)* дегинини хата чүшинип қалмисун дәп бу сөзни қилиду. Шатланғанлиғи зиндандики ач қалған мәһбусниң тамақни көргинидики шатлиғи әмәс, бәлки җамаәтниң униңға көйүнгәнлигидин, җамаәтниң униңға болған садиқ муһәббитидин шатлиниши еди. Шуниңдәк у уларға сөзидә: «Мән һазирму интайин һаҗәтмән» дегәндәк пурақни чиқирип қоюштин әнсирәйду. «Қошумчә сөз»имизни көрүң.

4:11 1Тим. 6:6.

4:12 1Кор. 4:11; 2Кор. 11:27.

4:15 **«Силәргиму мәлумки, әй Филиппиликлар, мән Македонийә өлкисидин айрилип чиққинимда, хуш хәвәрни башқа йәрләргә йәткүзгән дәсләптики вақитларда, силәрдин башқа һеч қандақ җамаәт бериш вә қобул қилиш ишлирида мән билән һәмкарлашмиған»** — айәттики «...мән Македонийә өлкисидин айрилип чиққинимда, хуш хәвәрни башқа йәрләргә йәткүзгән дәсләптики вақитларда» дегән қисимниң башқа бирхил тәрҗимиси: «... хуш хәвәрниң силәргә йәткүзүлгән дәсләпки күнлиридә, мән Македонийә өлкисидин айрилип чиққинимда...». Филиппи шәһири болса Македонийә өлкисидә; шуңа қайси тәрҗимиси тоғра болушидин қәтъийнәзәр, Павлус хуш хәвәрни Филиппиликларға йәткүзгәндин кейин, уни башқа җайдикиләргә йәткүзүш үчүн чиққан еди. Шу чағда Филиппидики җамаәт униңға иқтисадий вә бәлким башқа җәһәтләрдә ярдәм қилған еди.
–Павлусниң «бериш вә қобул қилиш ишлири» дегини, Павлусниң пәқәт өзи үчүнла әмәс, бәлки башқиларни дәп уларниң әвәткән ярдимини қобул қилғанлиғини көрситиду.

4:15 2Кор. 11:9.

4:16 **«Чүнки Тесалоника шәһиридики вақтимдиму еһтияҗим чүшкәндә силәр маңа бир нәччә қетим ярдәм әвәттиңлар»** — «бир нәччә қетим» грек тилида «бир қетим, һәтта икки қетим...» дегән ибарә билән билдүрүлиду. Адәттә бу ибарә «бир нәччә қетим» дегәнни көрситиду.

4:18 **«силәр әвәткәнлириңларни Епафродиттин тапшурувелип терәмгә сиғмай қалдим вә молчилиққа чөмдум»** — «терәмгә сиғмай қалдим вә молчилиққа чөмдум» дегәнлик грек тилида бир сөз биләнла ипадлилиниду. Павлусниң бу сөзи билән, пәқәт җисманий җәһәттила һәммә нәрсәм бар дегәнни әмәс, роһий җәһәттиму толиму хошал болғанлиғини, толиму тәсәлли тапқанлиғини, толиму ғәйрәт қилғанлиғини билдүриду.

4:18 Ибр. 13:16.

Қошумчә сөз

«Йетәкчиләр» вә «ақсақаллар» (1:1)

«Йетәкчиләр» вә «ақсақаллар» дегән сөзләр охшаш мәсъулийәттики адәмләрни көрситиду. Мәсилән, бу пакитни «Рос.» 20:17- вә 28-айәтни селиштуруш арқилиқ көргили болиду. «Йетәкчи» (грек тилида «епископ») болса башқа қериндашларға нисбәтән мәсъул адәмниң жирақни көрәр, роһий көзлири рошәнрәк екәнлигини тәкитләйду; «ақсақал» болса мәсъул адәмниң роһий җәһәттин «чоң болған» «пишип йетилгән» екәнлигини тәкитләйду. «Йетәкчиләр» яки «ақсақаллар»ниң роли «җамаәтни башқуруш» әмәс, бәлки «беқиш», Худа алдида җамаәтниң роһий өсүши үчүн мәсъул болуштин ибарәт («1Тим.» 3-бап, «Тит.» 1:5-9, «1Пет.» 5:1-7). Ақсақаллар яки йетәкчиләрни җамаәттикиләр өз адәмлиридин таллиши керәк; мүмкин болса бир адәмла әмәс, бир нәччә адәм болғини яхши. Инҗил дәвридә бәзи җамаәтләр «ақсақалсиз» қалған болуши мүмкин (мәсилән, Павлус мәзкур хәттә тилға алғандикидәк, «Коринтлиқларға (1)» вә «Коринтлиқларға (2)»дә «ақсақаллар»ни һеч тилға алмайду; у бәлки Коринтлиқлардин өзлири арисидин садиқ вә муһәббәтлик болған, Худаниң сөзини убдан билидиған адәмләрни тонуп йетип, етирап қилишни, шуниңдәк мошундақ қериндашларниң мәслиһәт-несиһәтлиригә бойсунушни өтүниду. «1Кор.» 16:15-19ни көрүң. У бу айәтләрдә тилға алған «Истифанас» болса бәлким ақсақал болушқа мувапиқ еди; лекин җамаәттикиләр өзлири уни етирап қилиши керәк.

«Хизмәтчиләр» (1:1)

Җамаәтләр мәлум көләмгә йәткәндин кейин шүбһисизки, рәсмий һалда «хизмәтчиләр»ни таллиши керәк болиду. Хизмәтчиләр мәлум җамаәттики әмәлий ишларға, болупму хәйр-сахавәт ишлирини башқуруш, булардин һаҗәтмәнләргә тәминләш, җамаәтниң паалийәтлиридә һәр хил әмәлий ишларни орунлаштуруш қатарлиқ ишларға мәсъулдур. («Рос.» 6:1-7).

«Мәсиһниң күни» (1:6, 10, 2:16)

«Мәсиһниң күни» дегән ибарә пәқәт бу хәттә вә «2Тес.» 2:2дә тепилиду; лекин Павлус хәтлиридә уни нурғун қетим «шу күни» дәйду. «Шу күни»дә, Мәсиһ бу дунияға қайтип келиду; Өзигә ишәнгәнләрниң һәммисини өлүмдин тирилдүрүп андин «зиминда тирик қалған» һәм «өлүмдин тирилдүрүлгән» етиқатчиларниң һәммисини, демәк пүткүл җамаәтни Өзигә алиду; җамаәттикиләрниң һәр бириниң қилғанлири үстидин һөкүм чиқирип, һәр биридин һәр қандақ налайиқ ишни тавлап тазилиғандин кейин, җамаәтни Өзигә ятлиқ «пак қиз» сүпитидә қобул қилиду. Шу күндин башлап, җамаәт Мәсиһтин һеч қачан айрилмайду.

Тәвраттики пәйғәмбәрләр көп қетим «Пәрвәрдигарниң күни»ни тилға алиду. Бәзи вақитларда бу ибарә шүбһисизки, дәл «Мәсиһниң күни»ни көрситиду, бәзи вақитларда «Мәсиһниң күни»ниң алдида келидиған дәһшәтлик җапалиқ мәзгилни (ахирқи заманни)му өз ичигә алиду. Тәврат, «Даниял»да вә Инҗил, «Вәһий»дә бу мәзгилниң йәттә жил екәнлиги ашкарилиниду.

Мошу йәрдә тәпсилий һалда бу мәзгилдики ишлар тоғрилиқ бешарәтләр һәққидә шәрһ бәрмәймиз; пәқәт шуни баян қилимизки, бу йәттә жиллиқ мәзгилдә һәм «Мәсиһниң күни»ниң өзидә Униңға қарши чиққанларниң көпинчиси өлиду. Мәсиһ йәр йүзидә, Йерусалим мәркәз қилинған миң жиллиқ сәлтәнәтни қуриду; шу мәзгилдә Шәйтан бағлинип тақақлиқ болиду. Миң жиллиқ сәлтәнәтниң ахирида: —

(а) Шәйтан йәр йүзидикиләрни йәнә синашқа вақитлиқ қоюлиду;
(ә) Худаниң һөкүм жазаси «кона зимин»ға ахирқи қетим чүширилиду;
(б) Мәсиһкә ишәнмәй өлгәнләрниң һәммиси Худаниң сориғи алдида турушқа өлүмдин тирилиду; инсанларға нисбәтән «иккинчи өлүм», йәни дозақ шу вақитта башлиниду.
(в) Худа «**йеңи асман, йеңи зимин**» яритиду.

Бу ишлар тоғрилиқ «Вәһ.» 19:6-21:8ни көрүң. Бәзи ишәнгүчиләрниң бу «миң жиллиқ сәлтәнәт»ни Мәсиһниң жамаәттә һазир болған сәлтәнитиниң «символи» дәп қарайду; лекин өзимиз аддий хәлиқ болғачқа, мәлум бир мәзгиллик вақитни қандақму «символлуқ» дегили болиду, дәп һеч чүшинәлмәймиз; вә йәнә һазир қандақ жәһәттин Шәйтанни «бағлинип тақақлиқ болған» дегәнни каллимиздин һеч өткүзәлмәймиз. Шәйтан һазирқи заманимизда интайин көп һәрикәт қилмақта әмәсму? Шуниң билән «Вәһий» вә «Данияр»дики сөзләрни аддий мәнасида чүшинип жүриверимиз.

«Нижат-қутқузуш» — һәқиқий бир тәбир (1:19-20)

«**Чүнки дуалириңлар вә Мәсиһ Әйсаниң Роһиниң қувәтлиши арқилиқ бу ишлар нижат-қутқузулушумға мәдәт болиду дәп билимән, — демәк, тәқәззалиғим вә үмүтистиким бойичә һеч иштa хижаләтчиликтә қалмастин, тирик яки өлүк болай, һәрдайим болғинидәк һазирму толуқ жасарәт билән Мәсиһ тенимдә улуқлансун!**»

Бәзи алимлар Павлусниң «бу ишлар нижат-қутқузулушумға мәдәт болиду» дегән бу сөзини зиндандин азат қилиниши яки сотта ақлинишини көрситиду, дәп қарайду. Кейинки пикиргә сәл қайил болғинимиз билән, төвәндики сәвәпләр түпәйлидин һәр икки көзқараш әмәлийәткә толуқ уйғун кәлмәйду, дәп ойлаймиз: —

(а) «**бу ишлар**» дегини шүбһисизки, жуқурида тилға алған ишларни, йәни бәзи қериндашларниң «**Тоғра нийәттин болсун яки сахтилиқтин болсун, охшашла Мәсиһни жақалиши**»дин ибарәт еди.

(ә) «**бу ишлар**» билән униң зиндандин азат қилинишиниң мәнтиқә жәһәттин һеч қандақ алақиси йоқтур.

(б) «**Мәсиһ Әйсаниң Роһиниң қувәтлиши**» болса чоқум Павлус қийин әһвалда турғинида өз роһида болған һажитини толдуруш, шу қийин әһвал үстидин ғәлибә қилиш үчүн болуши керәк еди. Бундақ «роһий ғәлибә» әмәлийәттә Худаниң уни Римдики мәлум бир зиндандин чиқиришидин зиядә улуқ бир иштур. Худа Өз адимини зиндандин чиқиришни халиса, пәқәт бир пәриштисини әвәтип ишикләрни ачқузсила болди (мәсилән, «Рос.» 9-бапни көрүң).

(в) Бу 19-20-айәтләрдә вә төвәндики айәтләрдә Павлусқа нисбәтән өлүмниң мүмкинчилиги бар, у бу мүмкинчилик үстидә көп ойлайду. «Өлүм» болса «азат қилиниш» яки «ақлиниш» әмәстур.

Шуңа бу 19-20-айәтләрниң тоғра чүшәнчисини интайин аддий дәп қараймиз. Павлусниң әң зор көңүл қойғини азат қилиниш әмәс, бәлки өзиниң Римдики дәһшәтлик әмәлдарлар алдида, болупму мустәбит император Қәйсәр Неро алдида Мәсиһниң хәвирини толуқ җар қилиштин қилчә қол үзмәслигидин ибарәт еди (йәнә «Әф.» 6:19-20ни көрүң. Ахир берип Павлус дәрвәқә Қәйсәрниң алдида җасарәтлик билән Мәсиһни толуқ җар қилди («2Тим.» 4:17). Демәк, «**Тирик яки өлүк болай, һәр дайим болғинидәк һазирму толуқ җасарәт билән Мәсиһ тенимдә улуқлансун!**» (20). «**Тирик яки өлүк болуш**» униңға нисбәтән кари чағлиқ. Муһим иш шуки, униңда һазир болған «ниҗат-қутқузуш» арқилиқ Мәсиһни улуқлаштин ибарәт. Униң «азат қилиниш»и әмәс, бәлки Мәсиһни улуқлаш униң «**тәқәззалиғи вә үмүт-истики**» еди. У бу үмүт-истәкни билдүргәндин кейин, «һаят-мамат» ишлири (дуниядин айрилип Мәсиһ билән биллә болуш керәкму, яки қериндашлар үчүн тәндә қелиш керәкму?) үстидә йәнә ойлинип, өзиниң зиндандин чиқирилип, сөйүмлүк Филиппидикиләргә қайтидин һәмраһ болушни мувапиқ дәп, шуниңға бағлиған ишәшисини билдүрди.

«Ниҗат-қутқузуш» әнди пәқәт гуналарниң кәчүрүм қилиниши (өткән ишларға бағлиқ) әмәс, бәлки һазирқи вақитта: —

(а) гунаниң илкидин азат қилиниш
(ә) йеңи һаят — «Худаниң сүритидә» йеңилинип, шәхсийәтчилик асарәтлиридин азат қилинип, Мәсиһкә бағлинип һаят өткүзүп, күндә тавлинип, Униңға охшаш шәкилләндүрүлүштур.

Дайим көңүл бөлидиғинимиз шүбһисизки, қутқузулушимизниң немидин қутқузулуш екәнлиги, йәни гунадинму, өлүмдинму яки дозақтинму; булардин қутқузулуш дәрвәқә улуқ ишлар болғини билән, қутқузулушниң нишани улардин муһимдур; йәни, Мәсиһкә бағлиниш, йеңи адәм болуш вә Худаниң шан-шәривини аян қилиштин ибарәттур. Мана бу, Худаниң бизни қутқузушида болған мәхситидур!

Мениңму мәхситим төвәндикидәк? —
«**Тирик яки өлүк болай, һәр дайим болғинидәк һазирму толуқ җасарәт билән Мәсиһ тенимдә улуқлансун!**»

Ниҗат дегән инсанниң қолидин кәлмәйдиған, Худаниң күч-қудритидиндур!

Павлусниң түрмидин қайта чиққанлиғи (1:21-26)

Павлус бу айәтләрдә «дуниядин айрилиш» (йәни униң интизари бойичә, Мәсиһ билән биллә болуш) вә (муқәддәс бәндилириниң ярдимидә болуш үчүн) «тәндә қелиш» дегән икки еһтималлиқ үстидә пухта ойланғандин кейин, «тәндә қалимән» дегән хуласигә келиду. Униң үстигә у өзиниң Филиппидики җамаәткә йәнә һәмраһ болидиғанлиғиға бағлиған ишәшисини билдүриду (1:26, 2:24). У «Филемон»ға язған хәттә охшаш ишәшини билдүриду («Филе.» 22). Бир нәччә жил илгири, «Римлиқларға»

язған хәттиму, уларға: «**Испанийәгә хуш хәвәр тарқитиш үчүн баридиған сәпиримдә, силәр билән көрүшүп өтимән**» дегән мәхситини билдүргән еди. Биз униң бу планини өзгәрткән, дегәнни ойлашқа асасимиз йоқ; Асиядики җамаәтләрдә сақлинип кәлгән тарихларға асасән, тәхминән миладийә 66-жилида Павлус дәрвәқә Испанийәгә берип шу йәрдә хуш хәвәрни җакалиған.

Бу хәт миладийә 63-жилида йезилған охшайду. Ишинимизки, униң хәттә билдүргән ишәши бойичә зиндандин азат қилинди, вә бир нәччә жилдин кейин йәнә римда қамап қоюлди. Униң расул Тимотийға язған биринчи хети вә расул Титусқа язған хети Филиппи шәһири әтрапида йезилған охшайду («1Тим.» 1:3, «Тит.» 3:12). Павлусниң расул Тимотийға язған иккинчи хети (зиндандин язған бәшинчи хети) миладийә 68-жилида йезилған болуши керәк. Рим шәһиридә сақланған бәзи тарихларға асасән, шу чағдин узун өтмәй у Римниң әң әшәддий императори болған Қәйсәр Неро тәрипидин өлтүрүлди.

Мәсиһниң «өзидин һәммини қуруқдиши» (2:7)

«**У өзидин һәммини қуруқдиди**»

Шүбһисизки, муқәддәс китапниң барлиқ баянлири ичидә бу әң сирлиқ болуп, бизгә йеңичә ой, йеңичә издиниш, чоңқур билим вә чүшәнчиләргә еришишкә бипаян йеңи зимин һазирлап бериду; бу баян бизгә Мәсиһ вә Униң дунияға келиши тоғрилиқ әң чоңқур учур билән тәминләйду.

Әйса чөл-баянанда қириқ күн роза тутқанда (һеч немә йемигән) Шәйтан уни аздурмақчи болған вақиәдин биз бәлким бу баянниң чоңқур мәнасини азрақ чүшинәләймиз: —

Шәйтан: — «**Сән әгәр растинла Худаниң Оғли болсаң, мошу ташқа: «нанға айлан!» дәп буйруғин**» — деди. (Әйса интайин ач қалған еди, әлвәттә).
Униң җавави немә болди? Қириқ күн илгири, асмандин униң Атисиниң: «**Мана бу Мениң сөйүмлүк Оғлум, Мән униңдин интайин хурсәнмән**» дегән авази аңланған еди. Лекин һазир Мәсиһниң Шәйтанға бәргән улуқ җавави: —
«**Болмайду! Чүнки Тәвратта йезилған: «Инсан пәқәт нан биләнла әмәс, бәлки Худаниң ағзидин чиққан һәр бир сөз биләнму яшиши керәк!**».

Шуниңға диққәт қилишимиз мүмкинки, Әйса мошу йәрдә Өзиниң Худаниң Оғли екәнлиги тоғрилиқ һеч талаш-тартиш қилмайду. У дәрвәқә буни убдан билиду, Шәйтанниң аздуруш сөзлиридин қариғанда Шәйтанму буни убдан билиду. Лекин Мәсиһ һеч иккиләнмәйла Өзини **инсанниң** орниға қойиду. У инсанларға ниҗат елип келиш үчүн инсан сүпитидә кәлди; пәқәт мукәммәл бир инсанла инсанларниң гуналири үчүн мукәммәл бир қурбанлиқ болуп, тунҗа инсан болған Адәм атимиз елип кәлгән балаю-апәттин қутқузуп, инсанийәтни әслигә кәлтүрәләйтти. Мәсиһ нәқил кәлтүргән сөзләрдә, йәни Муса пәйғәмбәрниң сөзлиридә көрситилгәндәк, инсанниң аләмдә тутушқа тегишлик орни Худаға мукәммәл бойсунуп, униң барлиқ сөзлирини қобул қилған һалда яшишидин ибарәт болиду.

Павлусниң «**У Өзидин һәммини қуруқдиди**» дегән сөзлиригә асасән, биз униң Худалиқ тәбиити бойичә, дәрвәқә бир сөз биләнла «ташларни нанға айландуруш» қудрити бар болсиму, амма Униң мошу қудритини ишқа салмаслиқни қарар қилғанлиғини көримиз.

Кейин, У Гетсиманә бағчисида қолға елинғанда, уни қолға алғанларниң һәқиқәтән Уни тутувелишқа күчи йетәмти?

Мәсиһ улардин: — «**Кимни издәйсиләр? — дәп сориди.**
— Насарәтлик Әйсани, — дәп җавап беришти улар.
Әйса уларға:
— Мана Мән болимән, — деди...
Әйса: «Мана Мән болимән» девиди, улар арқисиға йенип йәргә жиқилишти» («Юһ.» 18:5-6).

Зор күч-қудрәт зади кимдә? Лекин билимизки, Әйса уларниң Өзини қолға елип, дәрриләп, мәсқирә қилип андин ахирда чапрас яғачқа миқлишиға йол қойди. Бу Униң әтәй талливалған йолидур. У инсанни азат қилиш үчүн инсанниң сүпитидә азап тартип өлмәкчи болған еди. Өзи бешарәт бәргәндәк, Униң бу талливалған йоли мухлислириниң бешини қаттиқ қатуруп, уларни алақзадиликкә, патпарақчилиққа, һәтта ишәшсизликкә чөмдүрүп қойди. Башқиларни өлүмдин Тирилдүргүчи қандақму Өзи өлүмгә тәслим болсун?

Ишинимизки, Әйса Мәсиһ дунияға келиштин хелә бурунла инсанни қутқузуш үчүн инсан болуш карариға кәлгән; йәни, инсан сүпитидә туғулуп, Өзиниң Худаниң Оғли болуштин егә болған ғайәт зор күч-қудритини һеч ишләтмәй мукәммәл, толуқ инсан болуп яшашни қарар қилған. Шуниң билән у яратқан мөҗизилириниң көпинчисини пәйғәмбәрләрниңкиләргә охшаш йол билән яратқан, йәни Атисиниң Роһиға тайинип яратқан. Мәсилән: —

«**Мән Худаниң Роһиға тайинип җинларни қоғлиған болсам, ундақта Худаниң падишалиғи дәрвәқә үстүңларға чүшүп намайән болди**» («Мат.» 12:28).

Һалбуки, Мәсиһниң «инсан йоли»ни тутуштин башқа тутқан йәнә бәзи алаһидә йоллириму бардур; йәни мөҗизиләрни яритиш үчүн Өзиниң Худалиқ күч-қудритини ишләткән йәрләр бар (мәсилән «Мат.» 9:28, «Юһ.» 2:1-11, болупму 11-айәтни көрүң; йәнә «Юһ.» 10:17-18ни көрүң: —

«**Ата Мени шу сәвәптин сөйидуки, Мән җенимни қайтурувелишим үчүн уни пида қилимән. Җенимни һеч ким Мәндин алалмайду, Мән уни Өз ихтиярим билән пида қилимән. Мән уни пида қилишқа һоқуқлуқмән вә шундақла уни қайтурувелишқиму һоқуқлуқмән; бу әмирни атамдин тапшурувалғанмән**» («Юһ.» 10:17-18). Мошу йәрдә Мәсиһ Өзиниң Худалиқ күч-қудритини ишлитиду. Һеч кимниң өзиниң җенини бериш-бәрмәслик тоғрисида (йәни өзиниң өлүминиң вақти-саити тоғрисида) күч-һоқуқи йоқтур, әлвәттә; вә шундақла һеч кимниң өз җенини өлүмдин елип, өзини тирилдүрүш күч-һоқуқи йоқтур. Бирақ биз шуни көримизки, бу иш Өзиниң тәшәббусидин әмәс, бәлки Атисиниң буйруғи билән еди. Ишинимизки, оқурмәмләр мошундақ ишларниң һәммисиниңла охшашла «Атисиниң буйруғи билән» болғанлиғини көрәләйду.

Әйсаниң балилиқ дәври тоғрилиқ биз мундақ аңлаймиз: —

«**Әйса болса өсүп, дана-ақиланилик билән толуп, роһта күчләндүрүлди, Худаниң меһир-шәпқитиму Униң үстидә еди**» («Луқа» 2:40).
«**Шундақ қилип, Әйса ақиланилик-даналиқта вә қамәттә йетилип, Худа вә кишиләр алдида барғансери сөйүлмәктә еди**» («Луқа» 2:52).

Әгәр Худаниң Оғли адәмләр арисида туғулғанда, Өзиниң дунияларни яратқанда ишләткән парасити һәм даналиғини Өзи билән биллә елип кәлгән болса, ундақта жуқуридики баянлар Инжилда қәйт қилинмиған болатти. Шундақ болғанда Уни қандақму «У үгәнди» дегили болатти? «Үгиниш»ниң немә һаҗити? «**Униң әқил-парасити**» қандақ «йетилди»? Буларниң һәммиси бизгә Униң хелә бурун қилған қарарини тәкитләйду: «Мән инсан болимән!».

«**У өзидин һәммини куруқдиди**». У шундақ қилмиған болса, һәммимиз техичә гунаниң илкидә жүрәттуқ. Шан-шәрәп Худаға болғай!

Бу улуқ тема үстидә дәйдиған йәнә көп сөзлиримиз бардур; амма мошу һазир дегәнлиримизни ихласмән оқурмәнләрниң издинишлири үчүн бу чәксиз сир ичигә чала-пучуқ киришигә шараит яритип берәр дәп үмүттә болимиз.

Хәтнә тоғрилиқ (3:1-3)

(Бизниң төвәндики бәзи сөзлиримиз «Әзакиял»дики «қошумчә сөз»имиздин елинған)

Хәтнә (сүннәт) қилишниң немә әһмийити бар?

Оқурмәнләр есигә кәлтүрәләйдуки, Худа Ибраһимни бутпәрәсликни ташлашқа, өз жутини ташлап башқа натонуш зиминға сәпәр қилишқа чақирғинида, у ишәш-етиқат билән итаәт қилди; Худа уни Пәләстин зиминиға йетәклиди. Шу йәрдә униң етиқади билән Худа уни Өз нәзири алдида «һәққаний адәм» дәп жакалиди. Униң етиқадиға вә өзиниң алаһидә «Худаниң адими» болғанлиғиға бәлгү болушқа, Худа униңға хәтнә бәлгүсини ата қилди. Бу бәлгү Ибраһимниң әвлатлири болған Йәһудийларға, өзлириниң Худаниң алаһидә хәлқи болғанлиғини дунияға көрситиши үчүн тапшурулған («Яр.» 18-бап). Әтрапидики башқа әл-жутлардикиләр хәтнә қилмиғачқа бу интайин ениқ бир бәлгү еди. Һәм Йәһудийлар вә әрәбләрму (һәммиси Ибраһимниң әвлатлиди) бүгүнгә қәдәр хәтнә қилип кәлгән.

Инжил мошу иш-вақиәләр үстидә шундақ шәрһ бериду: — Худаниң хәтнидә болған түп мәхсити, Униң кәлгүси техиму муһим бир хәтнигә бирхил бешарәт болушидин ибарәт еди. Бу роһий хәтнә Худаниң Мәсиһ Әйса арқилиқ һәммә инсанларға әнди сунидиған ниҗатида аян қилиниду. Тәврат дәвридә, хәтнидә тәндин әтниң кесилиши, кәлгүси Инжил дәвридә тәндә болған гуна асарәтләрниң вә бу дуниядики һоқуқ, аброй вә пулға тайинишларниң кесип ташлинидиған «роһий хәтнә»ни көрситип әсирму-әсир бешарәт берип кәлди. Пәқәт роһи вә қәлби «хәтнә қилинип» гуна асарәтлиридин азат болсила, андин инсан Худаға «роһта вә һәқиқәттә» һәқиқий ибадәт қилидиған болиду

(«Фил.» 3:3, вә «Кол.» 2:11-12, «Рим.» 4:9-12, «Гал.» 5:1-15, «Юһ.» 4:23-24ниму көрүң). Қәлб вә роһни халас қилип адәмни Худаға әмәлий ибадәт қилғучи қилиш, Худаниң Мәсиһтә болған нижатини қобул қилған һәр бири үчүн Өз Роһи билән яритидиған бир мөҗизисидур.

Павлусниң дәвридә сахта тәлим бәргүчиләр (көпинчиси тәлим бәргүчи Йәһудийлар) бар еди; улар етиқатчилар гунадин қутқузулуш үчүн өзлирини Мәсиһкә тапшурушила әмәс, бәлки униң үстигә сүннәт қобул қилишиму керәк, дәп тәлим берәтти. Павлус бу хәттә уларни мәсқирә қилип «тилим-тилим кәскүчиләр» дегән намни қойиду (3:2); улар хәқниң йеңи қәлбләрни қобул қилишиға әмәс, бәлки пәқәт «уларниң әтлирини кесиш»кила қизиқатти.

Хәтниниң адәмниң саламәтлигигә мәлум пайдилиқ йәрлири бар, вә шу сәвәптин ғәриптики мәмликәтләрдә етиқатлиқ һәм етиқатсиз кишиләр өз оғуллирини хәтнә қилсиму, бу дәвирдә һеч ким бу йолда һеч қандақ роһий бәхит-бәрикәтгә еришәлмәйду; мәңгүлүк һаятқа нисбәтән җисманий хәтнини қобул қилиш яки қилмаслиқниң һеч қандақ әһмийити вә тәсири йоқтур; бирақ «роһий хәтнә»ни қобул қилмиған һеч ким Худаниң падишалиғиға кирмәйду.

Мәсиһниң азаплириға болған сирдаш-һәмдәмлик (3:10)

Чүшинип йетишимизчә бу ибариниң мүмкинчилиги болған үч мәнаси бар: —

(а) Етиқатчилар Мәсиһниң йолида һәр қандақ азап-оқубәтни тартқанда, шу чағда уларда өзлирини алаһидә риғбәтләйдиған һәм күчәйтидиған, Мәсиһ билән бирхил ортақлиқ яки сирдаш-һәмдәмлик болиду. Бу һәқиқәткә қил сиғмайду — «2Кор.» 1:3-7ни көрүң.

(ә) Мәсиһниң азап-оқубәтлири инсанниң азат қилинишиниң бәдили болғандәк, азат қилинишниң хәвири азап-оқубәтләр арқилиқму тарқитилиду. Һәр ким Инҗилдики «Расулларниң паалийәтлири»ни оқусила буниң һәқиқәт екәнлигини көрәләйду (мундақ дегинимиз, Худаниң хәлқиниң һазир тартиватқан азап-оқубәтлирини Мәсиһниң гунани жуюши үчүн тартқан азап-оқубәтлири билән селиштурғичилиги бар, демәкчи әмәсмиз, әлвәттә). Нижатниң шеринлигини тетиған һәр қандақ адәм өз аилисидикилири, дост-бурадәрлири, өз елидикилири һәтта башқа милләтләрниңму бу бәхит-бәрикәтләргә егә болушини арзу қилса, шу сәвәп түпәйлидин у һәр хил уқушмаслиқлар, чәткә қекишлар вә униңдин көп башқа қийин ишларға йүзлинишкә тәйяр болуши керәк; у йәнә өз ихтияри билән бу йолни таллиши керәк. Һеч болмиғанда «Мәсиһ Өзини хуш қилишни ойлимиғандәк» («Рим.» 15:3) өз зоқлири, хушлуқлиридин ваз кечишкә тәйяр болуши керәк. Бу йолда, йәни Мәсиһ маңған йолда, Мәсиһниң башқиларни һаятқаериштүрүш үчүн Өзини пида қилған йолда маңғанлар үчүнму Мәсиһ билән биллә болған бирхил алаһидә ортақлиқ яки сирдаш-һәмдәмлик бар. «Кол.» 1:24-25-айәтләрдә бу хил ортақлиқ көрситилиду, вә шуниң билән бир вақитта төвәндики үчинчи мәнании өз ичигә алиду, дәп ишинимиз.

(б) Мәсиһ Өз җамаити үчүн дуа қилғанда («Рим.» 8:34) У биз үчүн азаплиниду; чүнки биздә һәр қандақ ишәшсизлик, әхмиқанилик яки итаәтсизлик бар болса, бу Униңға вә

Муқәддәс Роһқа азар бериду («Әф.» 4:30). Биз техи Мәсиһни тонумиған вақитлиримиздиму Униң биз үчүн дуа-тилавәтлири болған болуши мүмкин. Мәйли җамаәт үчүн болсун, яки ишәнмигүчиләр үчүн болсун мошундақ дуа-тилавәтләрниң азави болиду. Худаға Роһта йеқинлашқанлар, болупму дуа-тилавәтләрдә көп вақит болғанлар Мәсиһниң мошу азаплириға сирдаш болмай қалмайду, шундақла өзлириму азапланмай қалмайду. «Яр.» 18:17ни көрүң. Шу йәрдә Худа Ибраһимни Өзигә Өзиниң Содом вә Гоморраһ шәһәрлири үстидин азапланғанлиғи тоғрилиқ сирдаш қилиду: — «**Уларниң гунайи интайин еғир вә азаплиқтур**» (20). Ибраһимниң бу сөзләр вәҗидин қилған дуасини көрүң («Яр.» 18:17-33).

Ишинимизки, бу үч җәһәтниң һәр бири Павлус көрсәткән «**Мәсиһниң азаплириға сирдаш-һәмдәмлик**»ни өз ичигә алиду.

Павлусниң сөзлириниң тәртиви бойичә адәмләр Мәсиһниң «тирилишиниң күч-қудритидә» яшашқа башлиғандин кейинла андин «Мәсиһниң азаплириға сирдаш-һәмдәмлик»тә болиду, дәп көрсәтсәк хата болмайду. Биздә Униң күч-қудрәт беридиған «тирилиш һаяти» болмиса азап-оқубәтләрни көтиришкә тәйяр болалмаймиз!

«Мәсиһниң чапрас яғачиға дүшмән болғанлар» (3:18)

Мәсиһниң чапрас яғачиға дүшмән болуш зади немә гәп?

Әмәлийәттә болса «Мәсиһниң чапрас яғачи» У миқлинип өлгән дәл шу парчә яғач әмәс, бәлки Униң чапрас яғачлинип бизни қутқузүш үчүн тартқан азап-оқубәтлири вә чапрас яғачта болған өлүмини көрситиду.

«Мәсиһниң чапрас яғачи», йәни Униң биз үчүн тартқан азблири ниҗатимизниң мәнбәси болуп хуш хәвәрниң меғизидур. Чапрас яғачқа миқланғанда Мәсиһ (а) бизниң гуналиримизни өз үстигә алған; (ә) гунакар тәбиитимизни бир тәрәп қилған; шуниң билән йеңи тәбиәт, йәни Униң һаятини қобул қилалайдиған болдуқ.

Бу хуш хәвәрниң меғизиға зит яки башқичә тәлим бәргүчиләрниң һәр қайсиси болса «Мәсиһниң чапрас яғачиға дүшмән» һесаплинип, икки һәссиләп ләнәт астида қалиду; бешиға пәқәт өз гуналириниң ләнитила әмәс, бәлки башқиларни ниҗат йолидин буриғанларға тегишлик ләнәтму чүшиду.

Павлус «**Мәсиһниң чапрас яғачиға дүшмән болғанлар**» дегән ибарә арқилиқ мәлум бирхил сахта тәлим бәргүчиләрни алаһидә көрситиду. Ундақлар тәлимидә «Мәсиһниң чапрас яғачи»ни тилға алғини билән, әмәлийәттә Мәсиһниң ниҗат йолини бурмилайду. Башқиларға бутларға баш урушни үгитидиған һәр қандақ адәмни болса «Мәсиһниң чапрас яғачигә дүшмән болған» дейишкә болиду, әлвәттә; лекин мундақ адәмниң хата йоли болса **Мәсиһниң** гепини қилидиған бәзи алдамчи тәлим бәргүчиләрниңкигә қариғанда, анчә әйиплик болмайду. Мошундақ алдамчиларниң тәлимлири һәрдайим: «Мәсиһниң чапрас яғачи болса дәрвәқә Униң гуналиримиз үчүн төлигән бәдәлидур, шундақла бизниң мәңгүлүк һаятқа киришимиздики ишиктур, **лекин**...» дегән шәкилдә пәйда болиду.

«Мәсиһниң чапрас яғачи нижат йолиниң башлиниши, **лекин**...»

«... Лекин силәр сүннәт қилинишиңлар керәк...»

«... Лекин силәр **бизниң** жамаитимизгә қатнишишиңлар керәк...»

«... Лекин силәр шәмбә күни ишлимәслигиңлар керәк...»

«... Лекин силәр бизниң тәлим бәргүчимизгә сәдиқә тапшурушиңлар керәк...»

«... Лекин силәр Худаниң нами вә Мәсиһниң намини мошундақ йолда, мошундақ тәләппузда ейтишиңлар керәк...»

«... Лекин силәр уни-буни йемәслигиңлар керәк.....» қатарлиқлар, қатарлиқлар, вәһаказалар...

Бундақ дегүчиләр башқилар тәрипидин алданған болсун яки қәстән алдамчилик қилған болсун, охшашла алдамчилиқ билән Мәсиһниң чапрас яғачиға дүшмән болғанлар һесаплиниду. Бундақ кишиләр Худаниң жазасиға интайин йеқин туриду; уларниң йенидики муқәддәс китап болса техиму шундақ.

Кимики Мәсиһ чапрас яғачта әмәлгә ашурған нижатқа инсан тәрипидин қилинған әмәлни яки аталмиш «саваблиқ иш»ни қошумчә қилмақчи болса, Мәсиһниң чапрас яғачиға дүшмән һесаплиниду.

Кимики Мәсиһниң чапрас яғачта әмәлгә ашурған нижат арқилиқ инсанларни пүтүнләй йеңи адәм қилғанлиғини инкар қилмақчи болса, Мәсиһниң чапрас яғачиға дүшмән һесаплиниду.

Кимики Мәсиһниң чапрас яғачта болған азаплири арқилиқ гуналиримизниң кәчүрүм қилинишиға төлигән бәдәлини инкар қилмақчи болса, Мәсиһниң чапрас яғачиға дүшмән һесаплиниду.

Расулларниң биз үчүн: (а) қандақ һаҗәт ичидә яшаш; (ә) қандақ бериш вә (б) қандақ қобул қилиштики қалдурған үлгиси

«**Мән бу гепимни, бирәр муһтаҗлиқтин ейтиватқиним йоқ**» (4:11)

«**Мениң бундақ дейишим, силәрдин бирәр соғатни издәп сориғиним әмәстур, издигиним болса һесаватиңларға роһий мевиниң көп топлинишидин ибарәт**» (4:17)

Изаһатлиримизда тохталғинимиздәк, расул Павлус Филиппиликларниң соғвитидин зор шатланған; бу шатлиниш соғатниң өз һаҗитидин чиққанлиғидин әмәс, бәлки бу уларниң өзигә бағлиған муһәббитиниң, шуниңдәк уларниң Худаниң бүйүк чақириқини давамлиқ қоғлашқанлиғидин болған. Расулниң көңүл бөлгини өзиниң әһвали әмәс, бәлки уларниң роһий бәхит-бәрикити еди. Мана бу һәқиқий «Худаниң адими»ниң аламитидур. Башқа бир хәттә у Коринттики жамаәткә мундақ сөз қилиду: —

«**Силәргә һеч жүк еғиримни салғум йоқ. Чүнки издигиним егилигиңлар әмәс, бәлки өзәңлардур; пәрзәнтлири ата-анилар үчүн әмәс, бәлки ата-анилар пәрзәнтлири үчүн мал-мүлүк жиғиши керәк. Әнди жениңлар үчүнЕгилигимдин хушлуқ билән сәрп қилимән һәмдә өзәмни сәрп қилимән (гәрчә мән силәрни қанчә сөйгәнсери мән шунчә аз сөйүлсәмму)**» («2Кор.» 12:14-15).

Бизниң Павлус тоғрилиқ алған барлиқ хәвиримиз бойичә, у өзиниң һәм һәмраһлириниң хәҗ-хираҗәтлирини өзи көтиришкә һәрдайим интиләтти.

Мана бу униң Әфәсусдики җамаәт ақсақаллири билән хошлашқанда дегән сөзлири: —

«**Мән һеч качан һеч кимдин кийим-кечәк яки алтун-күмүч тама қилип бақмиғанмән. Силәргә мәлумки, мән икки билигимгә тайинип, өзәмниң вә һәмраһлиримниң һаҗитидин чиқтим. Бундақ қилип һәр бир ишларда мән силәргә мошундақ әҗир-әмгәк арқилиқ аҗиз-һаҗәтмәнләргә ярдәм бериш лазимлиғини, шундақла Рәб Әйса Өзи ейтқан: «Бәрмәк алмақтинму бәхитликтур» дегинини есиңлардин чиқармаслиғиңлар керәклигини көрсәттим**» («Рос.» 20:33-35).

Бәзи вақитларда Павлус соғатларни қобул қилған, әлвәттә; ундақ соғатлар болса униң хуш хәвәрни җакалишиға вә тәлим беришигә көпрәк вақит чиқирип бериду. Сәмимий нийәт билән берилгән болса (вә шуниң үчүн у Худа чоқум соғат бәргүчигә кейин қайтуруп инъам бериду, дәп билгәчкә) у мошундақ соғатларни шатлиқ билән қобул қилатти. Униң үстигә у һаҗәтмәнләргә ярдәм бериш үчүн көп қетим соғатларни қобул қилған. У йәнә бир нәччә қетим башқа җамаәтләрдин «**Йерусалимдики намрат муқәддәс бәндиләр**» үчүн ярдәм пул сориған; лекин оқурмәнләр униң барлиқ хәтлиридин шуни еniқ көрәләйдуки, у һәтта бир қетимму өзи үчүн пул сориған әмәс. Мошу йәрдә у Филиппиликларниң соғитини қобул қилғандин кейин уларға язған хәттә «Мән һаҗәтмән едим» яки «Мән йәнә соғатқа һаҗәтмән» дегән пурақни пуритип қоюштин интайин әнсирәйтти.

Һәсрәт билән ейтимизки, һәм шәриқтә һәм ғәриптә «хуш хәвәрчи»ләр хуш хәвәрни пулни көзләп тарқитиду. Улар Худаниң хәлқигә: «Мана, мән Худаниң алаһидә әлчисидурмән; маңа сәдиқә бәрсәңлар, Худа силәрни алаһидә бәрикәтләйду» дәп улардин көп пулни үндүрмәктә. Улардин һәтта миллионер болғанларму бар. Мошундақ кишиләр мәйли көп пуллуқ болсун яки аз пуллиқ болсун дозақ отиниң хәтири астида туриду.

Ишинимизки, бу барлиқ ишларда расул Павлус Рәб Әйсаниң пул-бисат тоғрилиқ төвәндики тәлимигә әгишип бизгә әң рошән үлгә қалдурған: —

«**Шуңа Мән силәргә шуни ейтип қояйки, һаятиңларға керәклик йемәк-ичмәк яки учаңларға кийидиған кийим-кечәкниң ғемини қилмаңлар. Һаятлиқ озуқтин, тән кийим-кечәктин әзиз әмәсму? Асмандики учар-қанатларға қараңлар! Улар теримайду, ормайду, амбарларға жиғмайду, лекин әрштики Атаңлар уларниму озуқландуриду. Силәр әшу қушлардин көп әзиз әмәсму? Араңларда қайсиңлар ғәм-қайғу билән өмрүңларни бирәр саат узарталайсиләр?**

Кийим-кечәкниң ғемини қилишиңларниң немә һаҗити?! Даладики нелупәрләрниң қандақ өсидиғанлиғиға қарап беқиңлар! Улар әмгәкму қилмайду, чақ егирмәйду; лекин силәргә шуни ейтайки, һәтта Сулайман толуқ шан-шәрәптә турғандиму униң кийиниши нилупәрләрниң бир гүличиликму йоқ еди. Әнди Худа даладики бүгүн ечилса, әтиси қуруп очаққа селинидиған әшу гүл-гияларни шунчә безигән йәрдә, силәрни техиму кийиндүрмәсму, әй ишәши аҗизлар! Шуңа «немә йәймиз», «немә ичимиз», «немә кийимиз?» дәп ғәм қилмаңлар. Чүнки ят әлдикиләр (Йәһудий әмәсләр, бутпәрәсләр, демәк) **мана шундақ һәммә нәрсигә интилиду, амма әрштики Атаңлар силәрниң бу һәммә нәрсиләргә муһтаҗлиғиңларни билиду; шундақ екән, һәммидин авал Худаниң падишалиғи вә һәққанийлиғиға интилиңлар. У чағда, буларниң һәммиси силәргә қошулуп несип болиду**» («Мат.» 6:25-33).

Биздә, Худа бизниң һаҗәтлиримиздин чиқиду дәйдиған ишәш болса, әнди немишкә һаҗитимизни башқиларға җакалап жүримиз? Униң падишалиғи вә һәққанийлиғини издисәк, униң бизгә «һаҗитиңлардин чиқимән» дегән қиммәтлик вәдиси бар. Амма: «Қизим саңа ейтай, келиним сән аңла» дегәндәк, бәзи етиқатчилар қериндашларниң аңлаватқанлиғини убдан билип туруп җамаәттә: «Аһ Атам, сән билисән, мән ...гә зор һаҗәтмән» дәп дуа қилиду.

Бәзи әһвалларда, биздики муһтаҗлиримиз башқиларға муқәррәр билиниду, әлвәттә. Ундақ болғанда улар бизгә ярдәм қилишқа интилсә шатлиқ билән қобул қилишимиз керәк. Ундақ ярдәмни қобул қилмисақ, биз бәргүчи қериндашлиримизни бериштин болидиған бәхитидин мәһрум қилған болимиз; чүнки «**Бәрмәк алмақтинму бәхитликтур**». Һеч қандақ инсан «мустәһкәм түврүк» әмәстур; биз тәкәббур болмаслиғимиз, сәмимий ярдәмни рәт қилмаслиғимиз керәк. Худа буйруса, у бир күн болмиса бир күни бизгә хәқниң яхшилиғини уларға қайтуруш пурситини тәминләп бериду. Әйса Мәсиһ намәлум аялдин бир отлам су сориди; аял суни униңға бәрмәй турупла Мәсиһ униңға мәңгүлүк һаятниң йолини ечип бәрди («Юһ.» 4-бап). Бизниң Худаниң беришидин көп беришимиз, яки Уни өзимизгә қәриздар қилип қоюшимиз һәргиз мүмкин әмәстур!